

STÖD

MOTSTÄNDSKAMPEN

CHILEBULLETINEN

ISSN 0345-2050

Telefon: 08-405304

Ansvarig utgivare: Margareta Björling

Redaktion: Margareta Björling, Ingvar Enghardt, Eva Källsäter, Karin Wahlgren

Layout och montering: Ignacio de Acha

Sättning: Carlos Mejías

Pressläggning: 21 augusti 1985

Tryckeri: Conax AB, Spånga

Prenumerationspris: 40 kronor

Stödprenumeration: 100 kr för 4 nr. Betala på pg 50488-6, Chilebulletinen. Ange från vilket nummer prenumerationen skall börja.

Medlemskap i Chilekommittén inkluderar prenumeration på Chilebulletinen. Betala 150 kr på pg 887233-5.

Adressändringar sändes till: Chilekommittén, Box 622, 10128 Stockholm

Omslag: Kastrullkonsert, collage

Foto: Michael Dagaard/2 MAJ

CHILEKOMMITTÉN

Adress: Box 622, 10128 Stockholm

Telefon: 08-405304

Besöksadress: Barnängsgatan 23

Chilekommittén bildades som solidaritetsorganisation i december 1971. Efter militärkuppen den 11 september 1973 är Chilekommittén en del av den internationella solidaritetsrörelsen för motståndskampen i Chile. Chilekommitténs målsättning är att politiskt och materiellt stödja motståndskampen i Chile samt att sprida lärdomar om den chilenska arbetarklassens kamp före och efter militärkuppen.

Insamlade medel går oavkortat till motståndskampen inne i Chile. Chilekommitténs plattform är: Bekämpa imperialismen, Stöd motståndet, Bojkotta diktaturen, Frigede politiska fångarna, Stöd det chilenska folkets kamp för socialism, Stöd arbetarrörelsen.

Insamlingar:

Pg 65 39 28 - 2

Chilekommitténs solidaritetsfond

Pg 88 72 33 - 5

Chilekommitténs kampfond

Konto för löpande verksamhet, etc.

2/Chilebulletinen

UPPROP

- Inför den 11 september och 12-årsdagen av militärkuppen i Chile

Under det gångna året tvingades Pinochet införa belägringstillstånd i Chile. Diktaturen hade tappat kontrollen över situationen i landet.

De folkliga protestdagar som pågått under de senaste två åren, med demonstrationer på gatorna och kastrullkonserter, kulminerade den 30 oktober i en storstrejk som blev en framgång för oppositionen.

Belägringstillståndet gav militären fria händer att slå ner all opposition. Man fängslade och förvisade mer än tusen fackliga-, politiska-, student-, och andra ledare, man förbjöd tidningar att komma ut, stängde radiokanaler, stängde flera universitet och skolor och gjorde razzior i bostadskvarteren och fackföreningslokaler.

Militären opererar också genom sina paramilitära fascistiska organisationer och hotar, kidnappar och dödar. Under den senaste tiden har även kyrkliga aktivister drabbats av dessa mördarband.

I slutet av mars hittades liken efter Manuel Guerrero, facklig ledare för lärarna, José Manuel Parada, sociolog och aktiv inom den katolska kyrkans solidaritetsorganisation och Santiago Nattino, tecknare. Dessa tre, som var ledande inom kommunistpartiet, hade kidnappats och därefter torterats och mördats på det mest brutala och bestialiska sätt. Vi fördömer mordet på Guerrero, Parada och Nattino och kräver att de skyldiga skall straffas.

Chiles folk har också drabbats av våra jordbävningar som juntan inte varit sen att utnyttja för att ytterligare förtrycka folket. Någon hjälp från regimen har inte jordbävningsoffren fått.

Belägringstillståndet har nu upphört och istället råder undantagstillstånd. Chilejuntan har tvingats till en ansiktslyftning för att få fortsatta lån och vapenhjälp från USA. Som gentjänst har juntan gått med på att USA får använda Påskön som militärbas i Reagans sk Stjärnornas krig.

I fängelserna sitter många politiska fångar. Det är bl a studenter, fackliga- och politiska ledare som blivit för farliga för diktaturen. Men vi skall veta att kampen går vidare även i fångenskap.

Den internationella stödet till de politiska fångarna och deras familjer är oerhört viktigt. Krigsrättegångar mot en grupp politiska fångar har måst ställas in två gånger på grund av de internationella protesterna.

Kampen mot diktaturen fortsätter. Inför den 11 september och 12-årsdagen av den blodiga militärkuppen uttalar vi vårt solidariska stöd till dem som i Chile kämpar för bröd, arbete, rättvisa, frihet och demokrati och ställer oss bakom följande paroller:

**STÖD MOTSTÅNDSKAMPEN I CHILE!
BEKÄMPA IMPERIALISMEN!
FRIGE DE POLITISKA FÅNGARNA!**

INNEHÅLL

2	Upprop	14	Valparalso — Dagbok från kampen
4	Skicka brev till Pinochet!	16	Ambulans till Nicaragua
5	Så dog Manuel	17	Vi skall ändra lagen — kvinnor i Nicaragua
6	Påskön måste försvaras!	18	Kvinnorenas i El Salvador
11	Kooperationen i Chile	20	Nyheter och Kommentarer
12	Bårar och barrikader
— om folkpoliklinikerna i Chile	22	Andarnas hus
		24	Välkommen som medlem!

"Chile defiende la vida" — Chile försvarar livet

Skicka brev till Pinochet!

Chilekommittén uppmanar enskilda och organisationer att under september månad skicka brev direkt till Pinochet i Chile.

I brevet kräver vi frihet för de politiska fångarna, respekt för de mänskliga rättigheterna, att undantagstillståndet upphävs och att demokrati återinförs. Vi kräver också att de skyldiga till morderna på de tre motståndsmännen Guerrero, Parada och Nattino straffas. Det är ett sätt att stödja oppositionen i Chile.

Klipp ur eller kopiera nedanstående brev och skicka. Portot till Chile är 3:20. Meddela gärna Chilekommittén att din organisation eller fackklubb skickat brevet. Vi vidarebefordrar informationen till oppositionen i Chile.

Härintill finns brevet i svensk översättning.

Vi vill uttrycka vår stora oro för de konstanta kränkningarna av de mänskliga rättigheterna i ert land.

Därför kräver vi:

- Frihet för de politiska fångarna!

- Respekt för de mänskliga rättigheterna!

- Upphäv undantagstillståndet!

- Demokrati nu!

- Dessutom kräver vi klargörande och straff för de skyldiga till morderna på Manuel Guerrero, José Manuel Parada och Santiago Nattino.

Suecia, Septiembre de 1985

General Augusto Pinochet
Palacio de la Moneda
Santiago, Chile

Queremos expresar nuestra mayor preocupación por la constante violación de los derechos elementales del hombre en vuestro país.

Por esto exigimos:

- ¡Libertad para los presos políticos!
- ¡Respeto a los derechos humanos!
- Cese del estado de emergencia!
- ¡Democracia ahora!
- Además pedimos el esclarecimiento y juicio a los responsables de los asesinatos de Manuel Guerrero, José Manuel Parada y Santiago Nattino.

Vattenkanon. Foto: Luis Garrido.

SÅ DOG MANUEL

PINOCHET GAV ORDERN

Morden på tre kommunister, MANUEL GUERRERO, JOSE MANUEL PARADA och SANTIAGO NATTINO i slutet av mars är fortfarande i augusti den händelse som upptar den politiska scenen i Chile.

Undersökningsdomare Cánovas lämnade, sedan han bundit 14 medlemmar av karabinjärskårens specialkommando vid dådet, över ärendet till militärdomstolen som dömer de uniformerade.

Polischefen César Mendoza, en av de fyra i militärjuntan måste offras av Pinochet och efterträddes av närmast högre officer Rodolfo Stange. Alla hade dessförinnan skenheligt bedyrat: Ingen statlig myndighet är inblandad i detta beklagliga brott.

Efter att ha läst domare Cánovas undersökningsprotokoll återsände militärdomstolen handlingarna såsom "ofullständiga".

Få betvivlar att Pinochet själv står bakom dådet. Han försöker nu att spela herre över situationen genom hotfulla utfall mot oppositionen och genom att infänga och förvisa ett större antal ledande politiker och fackföreningsmän till öar i söder.

Trots allt är oppositionen nu mer enad än någonsin. □

Begravningen av Guerrero och Parada

En broder till mördade läraren MANUEL GUERRERO CEBALLOS, som själv tvingats fly till Sverige ger oss följande vittnesmål:

På måndag morgon den 1 april for vi till Rättsmedicinska anstaltens bårhus för att identifiera Manuela och José Manuela lik och ta kropparna till begravning.

Där ville de inte släppa in oss, utan uppmanade oss att skaffa skjortor så skulle de ombesörja påklädningen. Det var ett konstigt förfarande, men vi skaffade skjortorna.

Efter en stund fick vi så komma in och hämta dem. Jag fick fram till Manuelas kista med tungt hjärta.

De hade inte kunnat dölja det brutala och kallblodiga brottet: ansiktet var vanställt av slag med något hårt föremål. Höger sida och pannan hade djupa huggsår. Vänster sida var full av blodiga blåmärken och bulor. De hade dragit upp kragen på den skjorta jag lämnat så högt som möjligt. Jag drog ned den igen. Där! Ett djupt,

otäckt knivhugg genom Manuelas hals. Jag såg på hans händer. Fingrarna var knäckta. De hade sökt dölja skadorna genom att dränka in händerna med färg, sådan de använder för att ta fingeravtryck. Handlederna var genomskurna med järntråd eller kanske handklovar och hade brännmärken efter cigaretter runt om. Också hans öron hade sådana brännsår runt om.

Jag orkade inte hålla inne min vrede och min smärta utan skrek: Era mördare, mördare, mördare!!

Där stod en karabinjär i ett hörn av bårhuset med ett anteckningsblock och skrev upp allt som hände. Han var mycket ung. Jag spände ögonen i honom och han sänkte blicken.

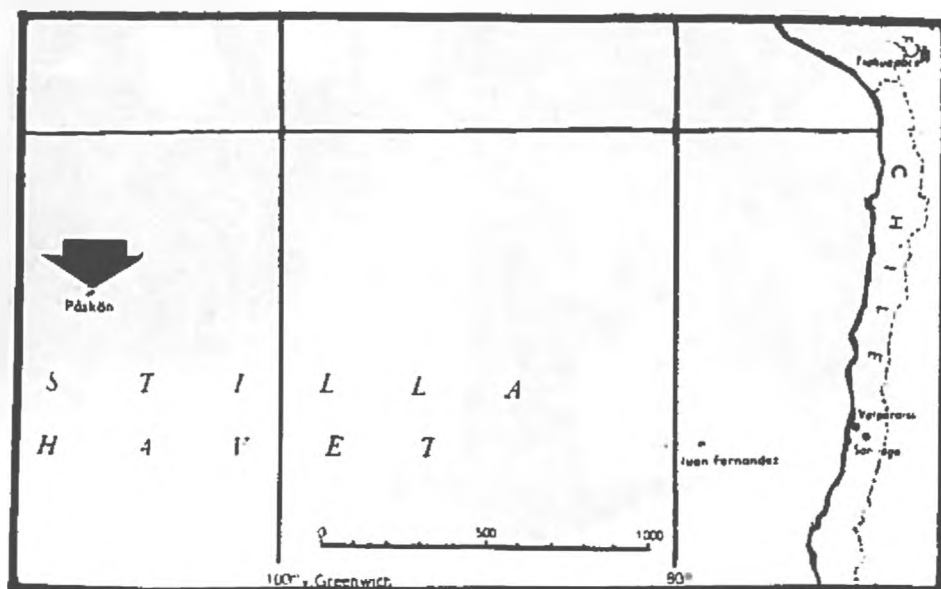
Ute på gården vandrade ett par civilklädda omkring. Medan vi bar ut våra döda berättade en anhörig att rättsläkaren sagt, att Manuel också hade knivhugg i magen och på ryggen. Detta förklarar varför kroppen såg så tård ut. Manuel var annars lätt korpulent. De hade förblött där i diket vid flygplatsen den natten, efter att ha torterats så fruktansvärt grymt under 24 timmar!

När vi möttes på Vicaría de la Solidaridad, alla anhöriga, kunde vi konstatera att alla tre, Manuel, José Manuel och Santiago hade fått samma behandling.

Till alla vänner och kamrater till vi säga: Pinochet tror att han kan vrida historiens hjul tillbaka.

Vi skall visa honom att han har fel. Därför behöver vi i Chile er solidaritet. □

PÅSKÖN MÅSTE FÖRSVARAS!

"Påskön Chile tillhörig ö i Stilla havet, den östligaste i Polynesien, på 27° sydl. bredd, 270° östl. längd, 118 km² 150 inv. Vulkanisk, gräsbevuxen. Får- och kreatursavel. Bekant för sina jättstoder, troligen föreställande avlidna. Upptäcktes påskdagen 1722 av holländaren Roggeveen." (Norstedts uppslagsbok, 1948)

99 Så stilla.

Vilken fullkomlig frid. Maskinen hade stannat. Ljusen slocknat... Därinne i mörkret låg Påskön.

Långt därinne skymtade vi stoder, spridda över sluttningen till en utdöd vulkan som svarta kumminkorn mot den röda aftonhimlen...

Det var som om vi hade ankrat med ett svävande rymdskepp framför en utdöd värld, där det en gång hade levat andra slags varelser än på vår egen jord. Skuggorna var långa, men ingenting rörde sig. Ingenting utom den eldröda solen som långsamt sjönk i det svarta havet och drog natten över oss. 99

Så beskriver Thor Heyerdahl ankomsten till *Rapa Nui* – Påskön – med sin arkeologiska expedition 1955 i *Aku-Aku, Påsköns hemlighet*, (Forum 1957). Boken som blev en best-seller i många länder gjorde denna lilla prick på jordgloben i mångas medvetanden till långt mer än ett namn.

"Ser mot himlen"

Rapa Nui heter ön på polynesiska. Ett poetiskt namn är också *Mata ki te rangi* eller "Ögon som ser mot himlen". Det finns heller inte mycket annat att se vid horisonten. Närmsta fasta punkt är månen, 3 700 km åt öster ligger Valparaíso i Chile. Det är som avståndet från Spanien till Newfoundland i Kanada. Men likafullt är *Rapa Nui* en provins i Chile! Det unika med *Rapa Nui* är främst de 100-tals gigantiska stenstoderna, somliga nära hundra ton tun-

ga, som en förhistorisk bildhuggarkultur knackat fram ur vulkansidorna med sina stenyxor under årsånga arbetsinsatser, under århundraden. Somliga stoder bröts sönder vid transporten till uppställningsplatsen, andra blev aldrig färdiga. Ett stort antal har vräcks omkull vid den underkuvade folkgruppens revolutioner för hundratals år sedan. Våra samtida bildstoder är verkligen småpotatis vid en jämförelse. Ett sårmarke för det forna herrefolket var deras uttänjda öronsnibbar som även återfinns på stoderna. "Långöron" fanns ännu kvar på 1700-talet. På sistone har man funnit att bildstoderna varit försedda med ögonglober av vit korall med en pupill av röd pimpsten, som "ser mot himlen". Kanske såg de mindre stoiska ut i det skicket?

Muskelkraft

Inte nog med att vissa av dessa förhistoriska jättar är höga som sexvåningshus (22 meter). Ovanpå huvudena placeras en slags "turban" av röd sten hämtad från en krater kanske en mil bort. Bara den tung som två elefanter! Inga dragdjur fanns, endast mänsklig muskelkraft, rep och stockar. Vägarna stenlades såsom en gång hos Inkas i Peru men här för att underlätta stenstods-transport. Stockkonsumtionen ödelade skogarna.

De väldiga stenplattformarna i Vina-pu på södra ön står, beträffande mästerlig stenhuggeriteknik, inte de berömda inkamurarna efter.

"Här finns märkvärdiga ruiner av gamla tempel och kolossala stenfigurer, som mycket likna de fornegyptiska. Befolkningen, som är av malajisk härkomst, utgjorde vid européernas ankomst till ön omkr. 3000 människor, men blev nästan tillintetgjord av slavjägare från Peru, som förde malajerna till guanolagren i detta land, där de gingo under. 1888 tog Chile ön i besittning som straffkoloni." (Allers Konversationslexikon, 1906)

Inkaättlingar?

"Var det ättlingar till mästerruggarna från Peru som först hade stigit iland och börjat mejsla jätteblocken till Påsköns murar?", frågar sig Heyerdahl. Han tvekar inte att dra en rak linje från Tiahuanaco i Bolivia-Peru till Påskön i Polynesien.

Även om Heyerdahls (eller hans *Aku-Akus*) slutsatser om öns gåtfulla förångna inte står oemotsagda, så delar ändå alla hans bestämda uppfattning att Påskön, Rapa Nui, så långt möjligt måste fredas som ett Polynesiens och hela mänsklighetens enastående kulturcentrum, i jämförelse med vilket "allt annat är som smulor från den rike mannens bord."

Slavjakt

Två folkgrupper levde en gång på denna lilla ö. "Långöronen" härskade över

"kortöronen". Enligt traditionen gjorde kortöronen uppror och utrotade långöronen.

Rapa Nui-bornas uppfattning av omvärlden har formats av "upptäckare", slavjägare, sjörövare, valfångare, militära rättsskipare och katolska vägledare. De chilenska guvernörerna har sedan 1915 försökt att utrota det polynesiska språket, för att så underlätta sin upphöjda sak. Dock med föga framgång. Folket har beskrivits som gladlynt, sorglöst och egendomslost. Det senare av européerna uppfattat som "tjuvak-tighet". Ett typisk uttryck är "Haka-le!" Spelar ingen roll! Tappar man sin kniv, slår sönder en skål, eller om huset brinner ner: Haka-le!

De hade aldrig drivit byteshandel och hade därför ingen uppfattning om sakers olika värde. Åtskilliga arkeologiska relikter har, under åren omsatts i speglar eller granna tygstycken.

Från att under 1800-talet, genom slavjakt och smittkoppor, ha reducerats till 120 personer har ö-befolkningen idag vuxit till 1600 polynesier och 700 invandrade chilenser, huvudsakligen boende i Hangarua, en större by.

Pinochet vägrar

Sedan 1983 har Rapa Nui för första gången en infödd guvernör, Sergio Rapu, 35, utbildad arkeolog och antropolog med examen från universiteten i Wyoming och Hawai. I september 1984 ledde han på plats en internationell kongress för experter på östra Polynesien. Socialantropologerna vid kongressen hade genom släkthövdingarådet (*Consejo de Jefes de Rapa Nui*) tillfälle att få del av befolkningens syn på sin situation. Två frågor är brännande: För det första har befolkningen inget att säga till om, politiskt och ekonomiskt. Trots att detta traditionella hövdingaråd på 35 man existerat sedan urminnes tid, vägrar Pinochet att erkänna dem som samtalpartner. För det andra vill de äntligen få äganderätten till sin ö tillbaka. Den berövades dem kring sekelskiftet då chilenska staten arrenderade ut ön till en skotsk yllfirma — som får farm! Befolkningen hänvisades till små potatisland kring Hangarua. Fåren åter upp alla plantor varför det är ont om bränsle.

Sedermåra har fåraveln övertagits av chilenska flottan och utökats med uppfödning av biffkor.

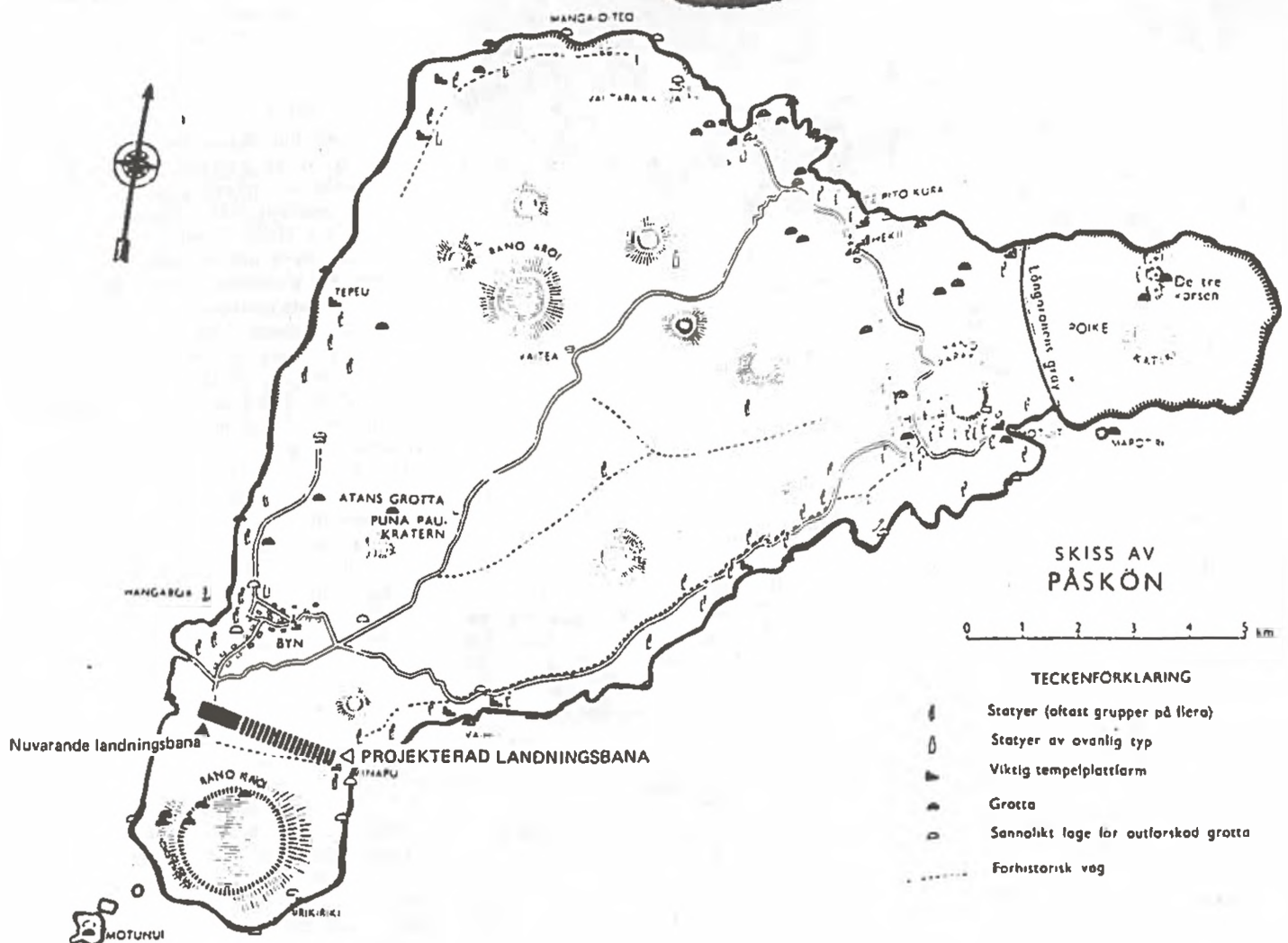
Antropologerna lovade att "studera frågan", vilket hövdingarådet kvitterade med att ställa till en "umo"-fest (helstekt gris i kokgrop). De såg nogsnat till att inga myndighetspersoner blev inbjudna...

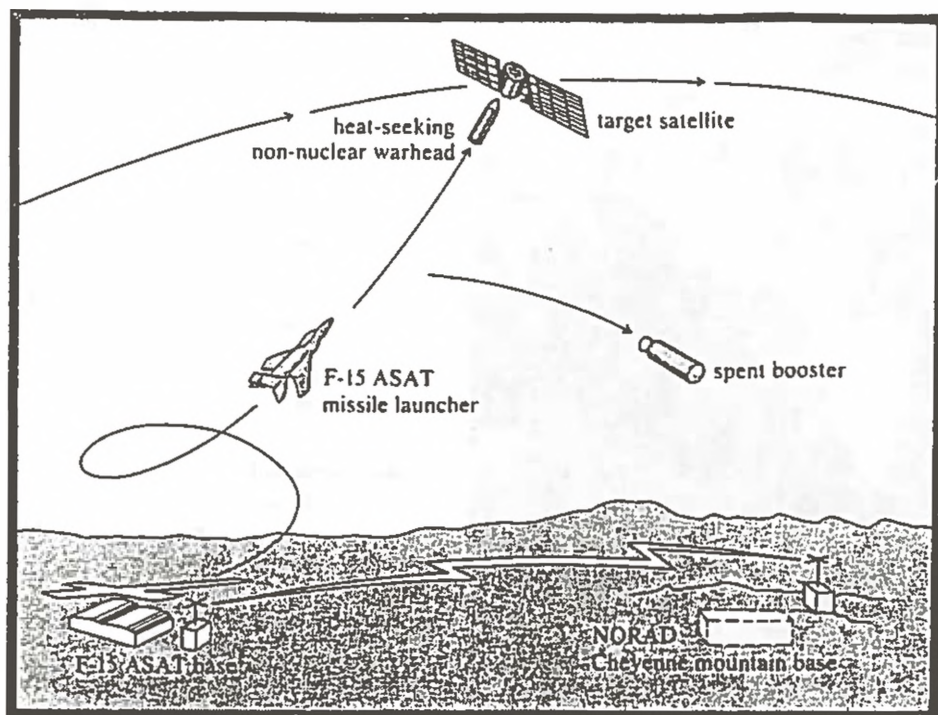
Stjärnornas krig i Stillahavet

Den stillhet och frid som Heyerdahl så starkt upplevde på Rapa Nui är i dag definitivt hotad. Ön och dess 2000 människor har plötsligt kastats in som en bricka i maktspillet mellan väst och öst. Rapa Nui, dess människor och "moais" är på väg att bli atombombsmål. En förgiftad plats. En ö där pestflaggan måste hissas!

Karta över Påskön med landningsbanan ungefärligt inritad. (Kartan ur Aku-Aku.)

Den nya ASAT-missilen bärs av F-15 planet och avfyras mot satelliten. Klar för insats kring 1990. Källa: SIPRI

Den 15 maj 1985 kungjorde brigadör Raúl Vega, operationschef för Chiles flygvapen, vid en presskonferens, att USA hade vänt sig till Chiles regering med en begäran att rymdflygstyrelsen NASA skulle få disponera flygplatsen Mataverí på Påskön som "nödhamn" för sitt rymdfärjeprogram som startar i mars 1986 vid Vandenbergbasen. President Pinochet hade redan accepterat förhandlingar. Den befintliga landningsbanan skulle bara behöva förlängas - 400 meter - och breddas till 70 meter för att i "ett nödläge" kunna utnyttjas av rymdfärjorna. (Columbus, Discovery, Challenger och framtida Atlantis.)

Det framhölls naturligtvis hur civila dessa apparater är och talades intet om Pentagons militära experiment inom "Strategic Defence Initiative" ett projekt mer känt som "Stjärnornas Krig".

Meddelandet väckte en storm av förbittring inom oppositionen. Över nationens huvud höll man här på att schackra om det suveräna Chiles roll i Reagans globala militära strategi och göra Påskön till ett första mål i en kärnvapenkonflikt. Det bildades en nationell kommitté med före kristdemokratiska presidentkandidaten och ambassadören i Washington, Radomiro Tomic, i spetsen. Kritiken är bred och omfattar såväl säkerhetsfrågor som ekologi- och kulturpolitik. Till och med juntans egen fd representant i OAS, fd justitieminister Mónica Madariaga, anslöt sig till kritikerna: "Två gånger har jag bett att få se underlaget för detta avtal med USA, men det har man nekat mig". Tomic lyckades komma över NASAs officiella hemställan till Kongressen av den 15 maj, där man begär 15 miljoner dollar för en ombyggnad av Mataverí, inklusive radio, radar och sofistikerade antensystem. Av summan skulle 300 000 dollar gå till de chilenska entreprenörerna.

Bistert konstaterade Tomic: "Det som här hos oss betraktas som en stats-hemlighet är i USA, med sina 240 miljoner invånare, ett vardagligt samtalsämne!". "Pinochet behöver det här för att få grönt ljus av Vita Huset för sin inrikespolitik."

Juntaamiralen Merino som för egen del önskade sig en hamn för så där 20-30 miljoner dollar tyckte att opponenterarna var "okunniga och prat-sjuka" "fiender till USA och Västerlandet", "politiker som begagnade varje tillfälle att gå Sovjetunionen tillmötes" Försvarsminister, amiral Carvajal: "Vi tillhör ju västerlandet det som är bra för USA det är bra för Chile. Vi är med i kampen mot Sovjet. Vi har utsatts för dess attacker i årtal!" "Alliansfria stater - vad är det för något?"

Högerns talesman, Patricio Phillips, är entusiastisk över ett välkommet tillfälle att kunna komma ut ur krisen genom att "sälja oss dyrt": "En möjlighet att betala vår fabulösa statsskuld (22 miljard \$) "Här har vi vunnit högsta vinsten, skall vi då stoppa lotten i kökslådan?" "Vi vore galna om vi inte tog chansen. Världen går under, OK! Men det finns bara en Påskö och den har en oerhörd strategisk betydelse för Stjärnornas krig..." (Hoy, nr 413).

I början av juli träffades ambassadör James Theberge, NASA-expert och chilenska militärer till förhandlingar i Santiago. Regimen hemlighåller alljämt innehållet i avtalsförslaget. "Okun-nigheten" skall alltså bestå.

Vad säger då de närmast berörda, Rapa Nui-borna själva? De äldste eller hövdingarådet säger att de började ana oråd då USA-ambassadören Theberge gång på gång dök upp på deras ö. (En liten tripp på 3800 km). "Han var här åtminstone tre gånger under förra året, och han kom tillbaka i början av maj '85", säger Alberto

Hotus, ordförande i det traditionella hövdingarådet. "Vi har fått mycket vaga uppgifter. Vi vill höra från myndigheterna vad som egentligen är på gång. Men inget får vi veta!"

- "När försvarsministern var här, så pratade han bara med guvernör Rapu och ingen annan. Vår organisation motsätter sig projektet eftersom vi inte har fått minsta insyn i vad som planeras. Ambassadören ville lirka med oss, men vi sade att vi det har laget motsätter oss bestämt. Vi tackar för uppmärksamheten, men hövdingarådet på Rapa Nui har ingen anledning att diskutera med just honom om projektet.

Vad vi vill är att komma till tals med presidenten eller någon minister som skickas hit för att förklara vad det handlar om."

Alberto Hotus har sänt flera protestbrev till tidningar i Santiago, och bland annat krävt folkomröstning.

Inget har publicerats...

Den 5 juni kom Theberge än en gång till Rapa Nui, "för att rätta till vissa missförstånd". Han vidhöll att NASA-projektet inte var avsett att bli en bas utan bara en liten nödländingsbana för nödställda rymdfärjor, vilket kanske bara blev aktuellt en gång på miljonen.

Inget att ängslas för alltså...

Men den pensionerade chilenske generalen Guillermo Pickering har motsatt åsikt: "En så sofistikerad anläggning blir mycket farlig i en konflikt-situationen. Den kommer att förvandla ön till ett första gradens attackmål", yttrade han på ett seminarium 3 juni.

Det kan tilläggas, att med en sådan bas i sina händer kan USA militärt kontrollera hela Latinamerika.

USA och nöden

Men är det nu bara en hypotetisk "nödsituation" det gäller? Och som Reaganadministrationen måste bekräma sig om? Nyhetsbyrån Nueva Voz, Stockholm, har talat med experter inom freds- och konfliktforskning (SIPRI). Där har man kommit till helt andra slutsatser: Mataverí-flygplatsen är omöjlig som nödhavn för rymdfärjor. En förlängning från 2930 meter till 3353 meter förslår inte alls. Betongbanan för "space shuttles" vid NASAs och US Airforce's bergbas i Kalifornien är över 6000 meter och har ett djup på tre meter för att motstå den enorma tyngden från ett rymdskepp som landar med en hastighet av 400 km/t. En rymdfärja kräver en infrastruktur på 500 personer. Den startar på ryggen av en Boeing 747. Att ta sig upp från Mataverí är mer än en omöjlighet.

Nej - en tänkbar användning av Mataverí för NASAs del är som bas för nya F-15, en jaktplanstyp byggd för satellitbekämpning. USA testar just nu en antisatellitrobot "A SAT", som har en aktionsradie på 500 km. Den kan medföras av F-15-planet som stiger till 30000 meter i stratosfären. Där avfyras den målsökande missilen mot satelliten.

Varför just från Påskön?

— Jo, därför att här passerar Sovjets "Molnija"-sputnik på lägsta nivå. "Molnija" (Blixten) är det system av foto-spanings-, kontroll- och kommando-satelliter som går i en elliptisk bana över polerna på en höjd av 40000 km över Europa men bara 400 km över sydpolen. Det vill säga väl inom räckhåll för A SAT missilerna. Dessa skulle alltså kunna slå ut Sovjets kommunikations- och kontrollsystem i en "first strike"-situation. "Molnija"-systemet är bland annat nödvändigt för Sovjets atomubåtsflotta som är stationerade kring polerna, under isen. De här sputnikarna har en "lifespan" på omkring tre månader. Hotas dessa kan Sovjet tvingas slå till mot Påskön med en frist på minuter. Å andra sidan är fasta installationer på Påskön en stor tillgång för USAs ubåtar. En expert från Pentagon, på besök i Stockholm ville varken bekräfta eller förneka möjligheten av ett sådant scenario.

Har Sovjet ekonomiska intressen i Stilla havet?

— Man förhandlar om fiskerättigheter med Gilbert Islands. Deras trålare har ju ofta mer antenner än fisk ombord...

"Måtte de styrande ha förstånd..."

Vad tänker då en person som ägnat sitt liv åt att utforska och rädda Rapa Nui skatter åt kommande generationer när han konfronteras med detta perspektiv? *Chilebulletinen* ringde upp professor *Arne Skjølsvold*, arkeolog vid Oslo Universitet. Skjølsvold var vetenskaplig ledare för "Heyerdahlsexpeditionen" 1955-56 och har sedan dess återvänt flera gånger för att gräva och lägga pussel bland gåtorna.

Skjølsvold: — Man blir skakad och oroad. Av mina kontakter i Chile hade jag bara hört den officiella versionen. Jag var på Påskön i mars i år men då nämndes inget om detta. Hela ön är ju full av forntidsminnen. Varje ingrepp här måste få allvarliga konsekvenser. Det här är ju en så unik plats. Inte ens Egyptens pyramider är så beundransvärda som Påsköns stoder! Detta är det mest värdefulla kulturminne som mänskligheten äger, och vi har en särskild förpliktelse att värna om denna ö. Även om man här inte alls skulle flytta några stoder, så blir varje större ingrepp i landskapet — som är en del av kulturminnet — helt förödande.

Hur kunde en kultur utvecklas och blomstra i så karg natur och på en så liten yta?

— Ja, det är ofattbart. Man må ju ha ett annat tidsperspektiv för att ge sig på den hårda klippan med bara stenyxor. Monumenten var en levande och nödvändig del av deras tro.

Vad kan USA's planer betyda för befolkningen där?

— Nå, om det stannade vid den förlängning av flygfältet man talat om går det väl an, men skall det bli en rymd-flygbas så kan det i nästa omgång bli en massa andra aktiviteter. Det är de framtida konsekvenserna man är rädd för.

Kanske Hangaroa blir ett mini-Manila?

— Faran finns. Må de styrande i Chile och USA ha förstånd att ta hänsyn till det enastående som Påskön representerar.

Gör Santiago det?

— Chile har vårdat sig väl om kulturskatterna. Och nu har vi ju en infödd guvernör, Sergio Rapu, som jag känner väl och litar på. Han är mycket noga med landskapsvården, vill inte ens asfaltera vägarna och bensinmacken grävde han ner i jorden för han tyckte den var så ful. Man har en ständig bevakning mot fominnesplundrare.

Vilken är den största gåtan?

— Ja, en är ju den rapanuiska skriften. Den kallas "rongo-rongo". Den har inte uttytts.

Var skall ni gräva nästa gång?

— Det mest intressanta projektet syns mej vara Anakena-templet (norra ön). Det blir nästa fas, tillsammans med Rapu.

◇ ◇ ◇

Rapa Nui koloniserades nog inte från en annan vintergata, som de mest fantasifulla uttolkarna av gåtan vill tro.

Men kanske var det ändå tack vare himlafenomen såsom starkt lysande novor och supernovor som människan en gång på 4-500-talet tog sig fram till dessa yttersta utposter i det ändlösa havet.

En ödesfråga idag är om människo-gjorda rymdfenomen nu skall tillåtas utplåna och sätta punkt för den hisnande manifestation av mänsklig skaparkraft som Rapa Nui-Påskön-är. Motståndet har dessvärre inte lika mycket tid till sitt förfogande som de forntida bildhuggarna. Frågan är om vi har den beslutsamhet och kraft som krävs för att stoppa galenskapens triumf. Skall "ögonen som ser mot himlen" kunna se utan fruktan? Haka-le?

Ingvar Enghardt

Inom Kommissionen för de mänskliga rättigheterna i Chile finns en avdelning som bevakar fackliga och kooperativa rättigheter. Ansvarig för denna avdelning är Lito Carrasco. Chilebulletinen träffade honom och bad honom berätta litet om de kooperativa idéernas öde i dagens Chile.

Lito Carrasco

DEN kooperativa tanken har faktiskt gynats av alla föregående regeringar, som något som hörde hemma i det chilenska samhället.

Arbetarna stimulerades att organisera sig kooperativt för att lösa gemensamma problem. Redan under Aguirre Cerdas regering (1938-42) startade fackföreningar de första konsument-kooperativen. Bostadslösa *pobladores* grundade byggnadskassor, där de avsatte en viss del av sin lön varje månad. Regeringen hjälpte till med billiga lån, så att deras bostadsfråga kunde lösas. Lantarbetare kunde starta kooperativ grönsaks- eller fruktodling. Också svinuppfödning, fåra- och stuteri förekom bland produktionskooperativen. De första hönserierna i Chile startade kooperativt. Allt detta hände på 40-talet. Under Freis regering (liberal, 1964-70) hade kooperationen ett nytt uppsving, speciellt inom jordbruket tack vare den påbörjade jordreformen. Men Frei spelade under bordet med storkapitalet. Frei var samtida med president Kennedy i USA och dennes "Framstegsallians", det vill säga det ekonomiska projekt som gick ut på att med ekonomiska reformer stoppa "Cubas export av revolutionen".

Frei kallade sitt paternalistiska projekt: Revolution i frihet... Men det visade sig snart att till och med de kristdemokrater som arbetade i INDAP (Jordreformsinstitutet) kom i konflikt med storgodsägarna. Lantar-

betarfacket höjde stridsro-
pet: Död åt godsägarna! De hade hela vänstern bakom sig. Den kooperativa rörelsen fördjupades. Alltefter-
som inflyttningen till städerna ökade, växte bostadsnöden. Regeringarna var inte vuxna problemet och därför började katolska kyrkan att upprätta byggnadskassor. Man hade folkets förtroende som viktigt grundkapital.

Det startades även fiskekooperativ. Chile har ju enorma tillgångar på havsprodukter som inte utnyttjas.

Då en fabrik hotades av konkurs, försökte arbetarna ofta att lösa sitt problem genom att köpa företaget och arbeta hårdare. Men eftersom regeringen sällan hade förståelse för dessa experiment och inte ställde ut krediter på gynnsamma villkor, misslyckades de flesta av dessa produktionskooperativ.

Som jag ser det, upplevde kooperativismen sin höjdpunkt under Unidad Popular's tid (1970-73). På landsbygden bland mapuche-bönderna, liksom bland arbetslösa gruvarbetare, stimulerades kooperationen. I städerna startade lärare, sjukvårdsarbetare, kommunalarbetare och så vidare sina egna konsumaffärer. Viktigast för landets ekonomi var dock producentkooperationen, eftersom storkapitalet ställde sig i det transnationella kapitalets tjänst genom att bojkotta Allendes regering på ett mycket aggressivt och effektivt sätt, vilket till slut dränkte regeringens alla försök att klara ekonomin, allt i avsikt att störta folkregeringen.

Men därtill krävdes dessutom vapenmakt. Kuppen borde faktiskt hellre kallas Kissingers än Pinochets eftersom den planlades på utrikesministeriet i Washington och på ambassaden i Chile.

Därför har också kooperationen blivit ett offer för Pinochets regim. Efter kuppen ströps alla statskrediter eller sades lånen upp. Idag är kooperationen bara 25 procent av vad den var 1973.

Den chilenska konsumrörelsen "UNICOOP" hade snabbköp i alla städer. Pinochet ströp krediterna och 1978 var man nästan i konkurs. Då passade Pinochets hustru, Lucía Hiriart, på att kupa. Tillsammans med amerikanskt kapital köpte hon upp hela UNICOOP-kedjan. I dag kallas den UNIMARKET, och har inga kreditproblem.

Men det finns, paradoxalt nog, en sektor där kooperativismen har vuxit till och det är bland de "uniformerade", eftersom de har en av staten, alltså regeringen, gynnad ställning. Alltså har flyget, marinen, armén, kriminalpolisen liksom hemliga polisen CNI och alla officiella instanser sina speciella kooperativ, bensinstationer och varuhus. Dessa är bara öppna för medlemmar. Den som kommer till karabinjärernas "konsum" måste kunna identifiera sig. Det finns dessutom stora "kooperativ" för till exempel exportörer av frukt. Där är militären väl representerad.

Sådan är situationen i vårt land för den fina tanke som kooperationen egentligen är.

Ingvar Enghardt

Bårar och barrikader

- om folkopoliklinikerna i Chile

När man stod vid en barrikad visste man ofta inte att det var polisen som kom. Ibland körde det fram en taxi, dörrarna slogs upp och de började skjuta. Eftersom de lyckades komma så nära orsakade de svåra skador. De skadade kunde inte gå till sjukhuset eftersom de då greps av polisen. *Chilebulletinen* fick för en tid sedan tillfälle att intervjua Ana och Manuel, två chilenska kamrater som arbetat vid en folkopoliklinik respektive bott i en av de *poblaciones* utanför Santiago där kampen mot förtrycket är hård.

ChB: Hur började folkopoliklinikerna? Vem tog initiativet?

Ana: De första hälsovårdsgrupperna började fungera redan 1978-80 ute i olika *poblaciones*. Vår grupp började i augusti -83 efter en demonstration under vilken många människor sårades.

— Vi var sju personer som arbetade tillsammans i en kulturorganisation vid medicinska fakulteten. Några var färdigutbildade och andra höll på att avsluta sina studier. Vi kom alla från arbetarklassen, vi hade fått möjlighet att studera och ville ge tillbaka våra kunskaper till folket, vi kände att det var vår plikt — och vi gjorde det med kärlek.

— Vi valde just den här kommunen därför att det var en av dem som drabbades svårast av förtrycket och där flest människor skadades under protesterna. Vi tog kontakt med några organisationer som arbetade under kyrkans beskydd i området och de accepterade vårt förslag. Även vi arbetade lag- och lokalmässigt under kyrkans beskydd.

— Polikliniken fungerade på vardagskvällarna efter vår

arbetstid. Vi tog emot från klockan sju till elva eller tolv på natten. De patienter som kunde, betalade fem eller tio pesos för att bekosta bussbiljetten för dem av oss som bodde i andra kommuner. Ett par kvällar i veckan arbetade allmänmedicinarna, en annan kväll barnmorskan och på det sättet turade de olika specialisterna om att ta emot med hjälp av ett biträde.

Föredrag i väntrummet

Polikliniken hade inte bara till syfte att ge den hälsovård som befolkningen på grund av sin ekonomiska situation inte kan få på annat håll. Vi ville också ta emot dem som skadats vid fredliga demonstrationer — fredliga från folkets sida. Ett av de viktigaste syftena var att arbeta för ett medvetandegörande om deras egen situation. Därför använde vi den tid de tillbringade i väntrummet till att ge föredrag, visa film, prata med folk för att lära känna dem och deras situation. Vi delade ut informationsmaterial, flygblad och uppmanade folk att organisera sig och delta i protestdagarna. Vi försökte göra dem medvetna om att de inte borde behöva gå till en så enkel poliklinik som vår utan att hälso- och sjukvård borde vara en självklar rättighet för alla och ges av myndigheterna. Vi försökte också visa på varför så inte är fallet idag i Chile, visa vilken politik som lett till den ekonomiska krisen och försämringen av den lilla allmänna hälsovård som finns kvar.

ChB: Kan du berätta lite om kurserna ni organiserade?

Ana: Vi ordnade kurser i första-hjälpen för att de skulle kunna ta hand om sina sårade kamrater vid protestdagarna. Eftersom det

var utgångsförbund kunde man inte förflytta sig och ännu mindre en underjordisk mottagning som det i det här fallet skulle röra sig om. Vi hade tillstånd att fungera som poliklinik men inte för mottagning av de skadade vid protesterna. Därför ville vi att *pobladores* själva skulle ha grundläggande kunskaper i första-hjälpen, hur man tar hand om sårade, transporterar en person med benbrott, vad man bör göra vid kraftiga blödningar och hjärnskakning.

— Till kurserna kom kamrater som skickats dit av sina organisationer eller sitt bostadsområde. De återvände sedan med sina kunskaper för att instruera de andra i första-hjälpen. Vi gav också kurser inom kyrkan och sommarskolorna. Vi hann genomföra några men sedan bromsades verksamheten av belägringstillståndet som infördes i november.

Del av försvaret

ChB: Hur arbetade ni under protestdagarna?

Ana: Folkopolikliniken och hälsogrupperna utgjorde en del av folkets försvarsmetoder mot förtrycket. Det var riskabelt för teamet att arbeta under själva protestdagarna. Några av oss hade redan hotats att bli avstängda från sina studier eller arbeten om man kom på oss med sådan verksamhet. Vanligtvis försökte vi ta emot de sårade efter protesterna, det var många som kom till polikliniken. Ibland turades vi om att arbeta under nätterna för att ta emot de sårade i smyg.

Manuel: Eftersom vi inte kunde vända oss till sjukhusen med våra skador utan att bli gripna av polisen, var poliklinikens arbete oerhört viktigt. Om vi gick till akutmottagningen vid sjukhuset så tog de hand om ID-kortet och rapporterade till polisen. Även om sjukvårdarna inte fanns vid

Text: Lena Lindgren

Foto: Eva Källsäter

själva folkpolikliniken under protesterna så var vi alltid några som visste i vilka hus de var utplacerade och när de hände något visste folk att de skulle vända sig till dessa kamrater för att få de skadade under vård.

ChB: Vilka var de vanligaste skadorna?

Ana: Hagelskott. Vi kunde plocka ut 70-80 hagel ur en enda person, en gång hade en kamrat fått 120 hagel i kroppen. Vi plockade ut haglen när det var nödvändigt, andra fick sitta kvar tills kroppen stötte ut dem av egen kraft och ibland kunde vi låta dem sitta kvar utan att de orsakade någon skada. Vi såg till att såren hölls rena och inte infekterades. De skadade fick återkomma på kontinuerliga kontroller tills såren läkts ordentligt. Några skickade vi till röntgenundersökning för att kontrollera att de inte fått inre skador. Vi hade kontakter på sjukhuset och kunde få in svårt skadade patienter utan att de registrerades. Många som inte kände till polikliniken försökte vårda sina skador hemma för att inte riskera att gripas om de sökte vård vid något sjukhus. En äldre man hade träffats och kulan satt kvar – vi fick höra talas om honom några veckor senare – han visste inte vart han kunde vända sig för att få vård. Kulan hade inte orsakat några allvarliga yttre skador och han blödde inte mycket. Senare drabbades han av afasi, alltså en hjärnskada. Om han fått vård kanske det hade kunnat undvikas.

Två stetoskop

ChB: Hur fick ni resurser till polikliniken?

Ana: Vi arbetade alla gratis, det var bara bussbiljetterna som patienterna betalade till efter förmåga.

– I början försökte vi också samla in mediciner.

Vi uppmanade folk att ta med mediciner de hade hemma så att vi sedan kunde lämna ut till dem som behövde. Det vi kunde få in på det sättet var alldeles otillräckligt. Vi kontakade då en tysk organisation som hjälpte andra folkpolikliniker med medicinförråd. Genom dem kunde vi få ett

bra apotek och även engångssprutor. Övrig utrustning var mycket enkel. Polikliniken förfogade över en bår, ett tvättställ och ett skrivbord. Vi hade tillgång till två stetoskop som läkarna hade med sig. Det var allt.

– När vi behövde skicka någon patient på en dyrare undersökning som blod- eller urinprov eller röntgen så kunde vi ordna så att de fick nedsatt pris genom CARITAS-Chile (en kyrklig välgörenhetsorganisation). Mycket av det material en poliklinik bör kunna räkna med hade vi inte tillgång till. Det har de inte på de polikliniker som lyder under hälsovårdsmyndigheterna heller, men där beror det på regimens ekonomiska politik. Där tas folk emot under rent förnedrande omständigheter.

– Eftersom de flesta *pobladores* är arbetslösa och inte omfattas av någon socialförsäkring tas de emot som medellösa. Läkaren ägnar i bästa fall fem minuter åt dem, ibland tas de emot i grupp. Kvinnor som kommer för att få spiral insatt får komma in fem åt gången, klä av sig och lägga sig i stolarna bredvid varandra och sedan sätts spiraler in "på löpande band". Ofta används samma injektionsspruta till flera personer utan att steriliseras emellan.

– Trots att vår poliklinik var så enkel var behandlingen i alla fall mänsklig och värdig. Vi uppskattade att minimal tid per patient borde vara 15 minuter, även det var otillräckligt för att få en sjukdomsbild och lära känna patienten. Därför blev det kö och några var tvugna att återkomma nästa dag. I slutet av förra året tog 2-3 läkare emot i var sitt hörn av salen därför att behovet var så enormt stort. Vi tog emot 15-20 patienter per kväll, men behovet var ännu större.

– Behoven ute i *poblaciones* är så enormt stora. Ofta ifrågasatte vi vår egen verksamhet eftersom den ofta bara blev som plåster på såren. Hur skulle vi kunna bota barn som var sjuka av undernäring därför att föräldrarna var arbetslösa? Vad kunde vi göra åt alla de luftvägsinfektioner som berodde på de dåliga bostäderna?

– Det enda vi kunde göra var att trösta och ge dem ett värdigt bemötande, ge dem vår uppmärksamhet och göra dem medvetna om orsakerna till deras situation. Målet var att de skulle organisera sin kamp och delta massivt i protesterna.

Slangbellor mot tanks

ChB: Hur förberedde man sig inför protestdagarna?

Ana: Tillsammans med de andra organisationerna kallade vi till möten för att förbereda protesterna bättre. I alla kommuner finns olika basorganisationer: hälso-team, arbetslöshetskommittéer, soppkök, barnmatsalar osv. De samordnas av en gemensam ledning som består av *pobladores*.

Manuel: Hos oss var det kulturgrupperna som ansvarade för organiseringen. I varje grupp var vi ungefär 10-11 personer från olika partier. Var och en av oss bidrog med sitt partis linje och sen försökte vi omsätta det hela till konkret handling. Att vi arbetade enat över partigränserna hjälpte oss att organisera oss i hela kommunen och samordna aktionerna. Efter varje protestdemonstration undersökte vi vilka områden som blivit svårast åtgångna och varför. Vi försökte sprida ut aktionerna så att det inte bara skulle bli en central demonstration utan mängder av demonstrationer över hela kommunen. Utifrån det planerade vi våra försvarsåtgärder. Där demonstrationerna skulle genomföras förberedde vi barrikader och bestämde vilka gator som skulle blockeras. Hela planeringen var tyvärr relativ eftersom demonstrationerna ofta kom till mer impulsivt än organiserat. Men där de planerade demonstrationerna genomfördes kunde vi åtminstone för en stund hindra poliserna från att ta sig fram. Vi blockerade vägarna med skrot och träd, slängde ut "*miguelitos*" (böjda spikar som punkterar däck) och reste barrikader. Förutom barrikaderna hade vi bara slangbellor och stenar att försvara oss med. Vi hade inte en chans mot deras skjutvapen och tanks. Vårt mål var heller aldrig att skada förtryckarapparatens – vi visste att vi in-

te hade några resurser till det – utan målet var att de som hade modet att ge sig ut på gatorna skulle påverka de andra till att skaka av sig rädslan. Motståndet finns bland hela befolkningen. Kulturgruppernas uppgift är medvetandegörande. Förklara varför situationen är som den är.

– Det är alltför många som accepterar sin situation, som tror att Gud har bestämt det så att om de fötts fattiga ska de dö fattiga. Så vår uppgift var att att väcka folk till medvetande och organisering. Kampviljan finns men det har varit mycket svårt att ge den en riktig linje. Vid protesterna var det alltid förtryckapparaten som började använda våld. Folk samlades tex runt en eld, någon höll ett tal, vi sjöng och ropade slagord. Plötsligt dök tre, fyra civila bilar upp, dörrarna slogs upp och de började skjuta rätt in i folkmassan och sen försvann de från platsen.

Det fanns kamrater som fick 70-80 hagel i en enda arm därför att de sköt från så kort håll. När man stod vid en barrikad visste man ofta inte att det var polisen som kom. De använde civila bilar, taxi ibland till och med ambulanser för att komma så nära som möjligt. När de skjut från bara några meters håll orsakar haglet ofta svåra skador eftersom det inte hinner sprida sig. Jag såg en gång en ung pojke i 15-års åldern som fått hela underlivet fullt av hagel. Folkpoliklinikens arbete var oerhört viktigt under protestdagarna. Till sjukhusen kunde vi ju inte gå.

– Folkpolikliniken fortsätter sitt arbete idag, delvis med ny personal eftersom några varit tvungna att lämna landet. Resurserna är fortfarande minimala men både viljan och medvetenheten är starka.

Slutligen vill Ana betona hur viktig enheten är: – Vi tillhörde olika politiska och religiösa strömningar men vi hade ett gemensamt mål och vi arbetade tillsammans för det och respekterade varandras åsikter. Enigheten är mycket viktig. Kan vi inte nå den kommer vi aldrig att ta oss ur vår situation som undertryckt folk. □

VALPARAISO

Dagbok från kampen

Det kom ett brev från Valparaíso och *Comando Comunal de Trabajadores*, CCT (ungefär Kommunala Arbetarsamordningen). Det bekräftade att pengar som *Chile-kommittén* skickat har kommit fram, och innehöll också tidningsurklipp, deklamationer och de senaste numren av CCTs tidning "El Comando". Här är några axplock ur materialet som berättar om kampen i Valparaíso under 1984 och 1985.

DAGBOK

1984

17 mars. CCT bildas av 17 fackliga organisationer, bland dessa hamn- och sjöfolksarbetare, lärare, pensionärer, privatjänstemän och byggnadsarbetare.

27 mars. CCT kallar till protestdag genom att sprida 60000 flygblad. På flera håll i staden hålls möten.

1 maj. Närmare 5000 personer deltar i det 1 maj-möte CCT kallat till i sporthallen Fortín Prat. Efter mötet går ett demonstrationståg genom Valparaíso centrum, men stoppas av polisen. Många arresteras.

14 juni. En "hungermarsch" drar genom Valparaíso.

11 juli. 20000 flygblad delas ut och möten hålls runt om på Valparaíso kullar. Man firar årsdagen av nationaliseringen av koppars 1971.

Augusti. CCT sprider propaganda som uppmanar alla att delta i de nationella protestdagarna.

4 och 5 september. Nationella protestdagar. CCT organiserar arbetarna att tillsammans med studenterna sprida propaganda i hamnområdet. Man kallar till ett möte för att förbereda den första landsomfattande strejken.

9 september. Polisen ingriper mot det möte som hålls i katedralen för att fira "Livets dag". Polisen skjuter med tårgas rakt in i katedralen och många människor skadas.

24 september. På en presskonferens presenteras "Valparaísoarbetarnas första kravlista". Den överlämnas till myndigheterna som fortfarande inte svarat.

30 oktober. Den första nationella strejken blir en framgång i hela Valparaísoregionen. Efter möten i fackföreningslokaler genomförs många manifestationer helt öppet.

27 och 28 november. Nya protestdagar. Möten hålls i hamnen och på många andra platser.

I början av november inför Pinochet belägringstillstånd i hela Chile och många politiska och fackliga ledare förvisas. Under 1985 har kampen i Valparaíso förts under hårdare villkor.

20 december. Efter att ha varit försvunnen i 12 dagar återfinns snickaren Víctor Sagredo i fängelset i Valparaíso. Han hade förts dit av karabinjärens säkerhetstjänst (SICAR) och överlämnats till den militära åklagaren. Han anklagas nu helt utan grund för terroristaktioner. Den verkliga orsaken till att Sagredo sitter fängslad är att han är en av dem som kämpat mest konsekvent för arbetarnas rättigheter, genom byggnadsarbetareförbundet. Byggnadsarbetarna är den grupp som har den högsta arbetslösheten i landet.

Efter jordbävningen

1 maj stiftade Pinochet en ny lag, nr 18.413. Den presenterades som ett ekonomiskt projekt för att bidra till återuppbyggnaden i landet efter jordbävningen. Cyniskt nog innebär den att det är pensionärerna och beredskapsarbetarna som får betala. Pensionerna, som skulle ha höjts med 15 procent i år kommer genom den nya lagen att praktiskt taget frysas. Skarpa protester hörs nu från pensionärernas organisation. För beredskapsarbetarna innebär lagen att deras ersättning kommer att minskas succesivt månadsvis. Regeringens talesman säger att det nya systemet tillkommit för att aktivera de arbetslösa att söka arbete (!).

Regeringen har alltså tagit jordbävningen som förevändning för att ytterligare försämma och stjäla från dem som drabbades hårdast av den. Något egentligt återuppbyggnadsarbete är man däremot inte intresserad av.

I Valparaíso har i stället ett folkligt initiativ för återuppbyggnad tagits, genom att man bildat ett "multisocialt

katastrofkommando". Det består av representanter för olika yrkesgrupper – läkare, ingenjörer, sjuksköterskor, affärsmän, transportföretag, lärare, tandläkare – och CCT. Katastrofkommandots uppgift är att följa upp hur alla dessa områden drabbades och försöka hjälpa offren genom en fond, samtidigt som man framför krav till regeringen.

1 maj, 1985. Samling i privatjänstemännens fackföreningslokal i Valparaíso. En banderoll i lokalen bär texten: *Bröd, arbete, rättvisa och frihet*. Vid podiet inför cirka 300 åhörare sitter representanter för lärarförbundet (AGECH), pensionärerna (UNAP), CCT, privatjänstemännen (CEPECH), hamnarbetare och sjöfolksförbundet, Arbetarnas enhetsrörelse (MUT) och ordföranden för studentorganisationen vid Katolska universitetet. Den fråga som dominerar mötet är fördömanden av mordet på Manuel Guerrero, José Manuel Parada och Santiago Nattino.

Industriell kyrkogård

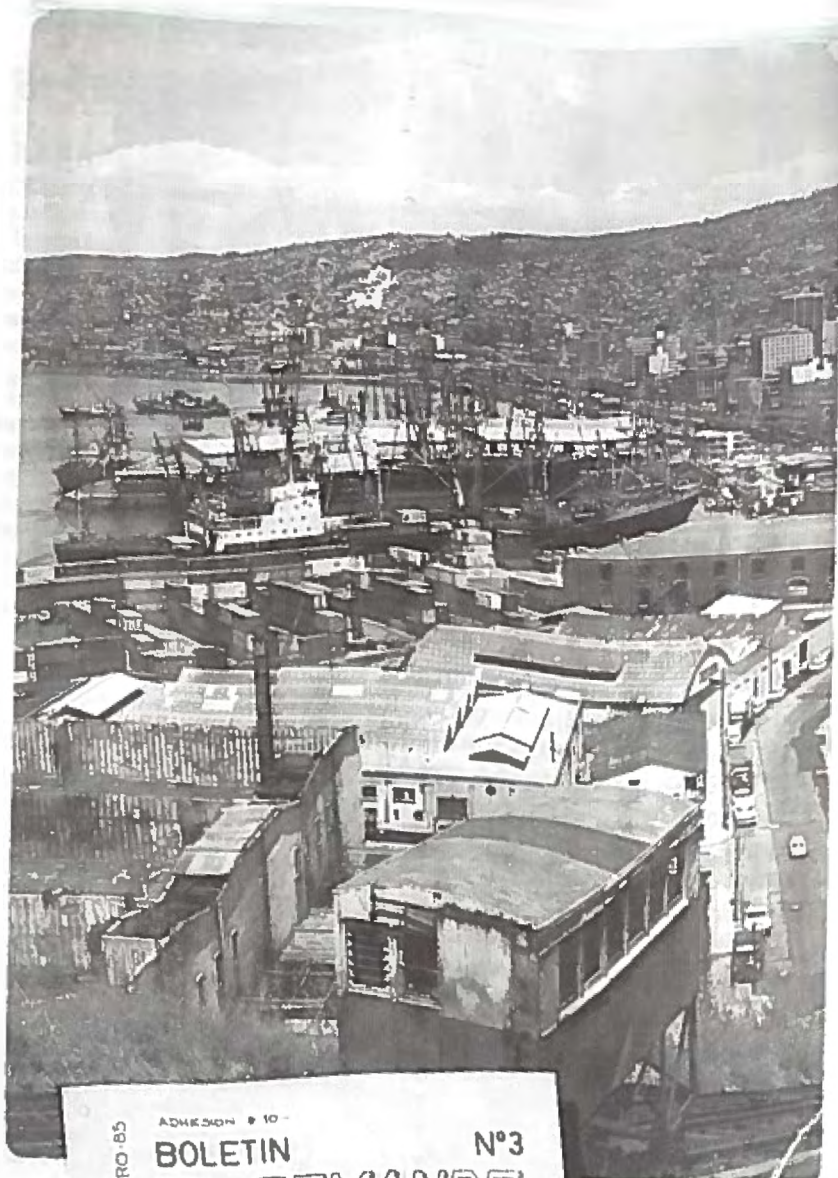
I Valparaísoregionen är arbetslösheten 30 procent, vilket motsvarar 110 000 personer (av dem cirka en fjärdedel sysselsatta i beredskapsarbeten). Tidigare produktiva näringar som textil, mekaniska verkstäder, byggnation, fiske och livsmedelsindustri har nästan helt utplånats i regionen.

Ett av de drabbade företagen är chokladfabriken Hucce, som gått i konkurs och lämnat 250 arbetare utan jobb. Som följd av konkursen vid Hucce fick 45 arbetare vid Litografía Moderna, som gjorde förpackningarna till Hucce's produkter, också gå. I januari genomförde 150 arbetare en hungerstrejk som protest mot konkursen, och fick solidariskt stöd från CCT.

Företag som CRAV (sockerbolaget), ULA (mejeri), Carrozzi (pastaindustri) har gått i konkurs, och CCT kräver att dessa och andra industrier där byggnader och maskiner finns kvar åter ska öppnas för produktion.

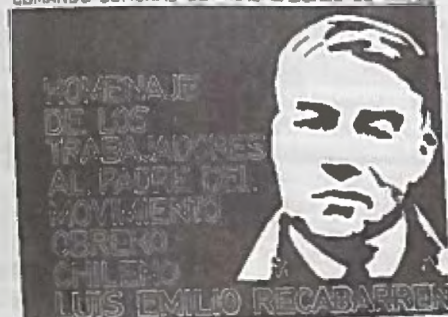
CCT liknar Valparaísoregionen vid en industriell kyrkogård och kräver att myndigheterna utarbetar en plan för investeringar som skapar fasta och produktiva jobb.

R. Andersson

ADHESION \$ 10 -
FEBRERO-85
BOLETIN N°3
EL COMANDO
COMANDO COMUNAL DE TRABAJADORES DE VALPSO

ADHESION \$ 10
ENERO-85
BOLETIN N°2
EL COMANDO
COMANDO COMUNAL DE TRABAJADORES DE VALPSO

EN DICIEMBRE AL CUMPLIRSE EL 60° ANIVERSARIO DE TU DESAPARICION: LAS ENSEÑANZAS QUE NOS ENTREGASTE, LAS ARMAS QUE NOS MOSTRASTE PARA LUCHAR POR NUESTROS DERECHOS HOY COBRAN PLENA VIGENCIA. ILUSTRE PORTERO, INSIGNE REVOLUCIONARIO. PROMETEMOS LUCHAR POR LA LIBERACION DEFINITIVA DE LOS TRABAJADORES Y NUESTRA PATRIA.

AL CUMPLIRSE LOS 60 AÑOS DE LA CENTRAL UNICA CUT EL MOVIMIENTO OBRERO CHILENO EN VIGENCIA DE SUS DERECHOS Y DEMOCRATIZACION DEL BIENESTAR DEL PUEBLO EN GENERAL.

¡AHORA CASTIGAR A LOS ASESINOS!

CCT I VALPARAISO är ett av de projekt som Chilekommittén arbetar för under september och som du kan stödja genom solidaritetsfonden, pg 65 39 28 - 2 Läs också mer om CCT i förra numret av Chilebulletinen!

AMBULANS till Nicaragua

Att USA med alla medel försöker underminera Sandinistregeringen i Nicaragua på samma sätt som skedde med Allende i Chile är ingen nyhet. Verksamheten har redan kostat 12 000 liv i Nicaragua i kampen mot USA-stödda "contras". Många sårade vid fronten hinner inte få vård tillräckligt snabbt eftersom man saknar transport för de sårade. Det var detta förhållande som gav upphov till vårt projekt att samla ihop till en ambulans för Nicaragua.

För ett år sedan startades projektet i Norrköping. Initiativet togs av chilenska vänsterns samordning vilka inbjöd Edga Vélez, representant från Nicaraguas ambassad, att informera om läget i Nicaragua.

Edga Vélez: "... ibland dör våra sårade soldater för att de inte tillräckligt snabbt kommer under vård. Ibland får man lösa transportproblemet med häst och vagn. På det viset kan enkla sår som behöver snabb behandling få en dödlig utgång."

Edgas information gav oss insikt i var behovet av hjälp var störst och mötesdeltagarna enades samma

kväll om att starta en kampanj för att kunna sända iväg en ambulans till Nicaragua.

Organisering

Några månader senare var kampanjen i full gång. En rad politiska och solidaritetsorganisationer, däribland Chilekommittén, stod bakom.

Postgiro, dekal, bössgördlar och propaganda fixades. Organiseringsmöte anordnades en gång per vecka.

En liten artikel gjordes så tidningar såsom *Ny Dag*, *Internationalsen* och *Prole-*

tären kunde publicera den. Tack vare denna publicering kunde folk från de mest avlägsna delar av landet skicka pengar till postgirot.

Det fanns planer på en konsert med Björn Afzelius eller Mikael Wiehe, men tyvärr var deras almanacka fullbokad fram till 1986!

Vilken bil kan passa?

Våra många förfrågningar till landstingen, överskottslager och brandkårer efter begagnade ambulanser gav inget resultat. Vår tekniska kommitté var väl införstådd med att begagnade ambulanser oftast är rätt så slutkärda; inte heller var en amerikansk bil lämplig. Det finns redan många amerikanska bilar i Nicaragua som står stilla, eftersom reservdelar saknas på grund av USA:s ekonomiska bojkott.

Man kom fram till att den idealiska bilen borde vara en terrängbil. Den enda som fyllde önskemålen, var en VOLVO C202 "Valpen", men att få tag på en sådan var både svårt och dyrt.

Linköping-Motala-Norrköping

Ambulansprojektet startades också i Linköping och Motala, och en samordning uppstod mellan dessa städer i Östergötland. Man ansåg det lämpligt att använda sig av samma postgiro och nästan samma propaganda. Samordningen träffades en gång per månad.

Kampanjarbetet drevs på ungefär samma sätt: Bössinsamlingar på gatan, loppmarknader, kontakt med fackföreningar, offentliga möten, radioprogram i Linköping och så vidare.

"Valpen" i Löddeköpinge

Efter många ansträngningar och lång väntan dök det plötsligt upp en "valp" på Löddeköpings överskottslager! Den kostade 55 000 kr, var från 1982, och hade gått 3 800 mil. Perfekt!!

Det var bara ett problem att så mycket pengar var omöjligt att få ihop, hälften var möjligt – men hela summan...

Göteborg in i bilden

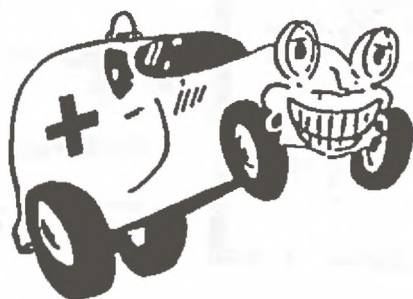
De inblandade i ambulansprojektet i Östergötland fick veta att *Göteborgsadv.* av *Svensk-Nicaraguanska vänskapsförbundet* också letade efter en terrängbil för samma ändamål.

Några samtal dit och saken var klar. Bilen köptes gemensamt. Vi delade på kostnaderna. Sedan återstod en hel del arbete, framförallt för den tekniska kommittén. Det gällde målning invändigt, isättning av bårar som skänktes av Civilförsvarsstyrelsen, reservdelar...

När den här artikeln skrivs fattas fortfarande vissa detaljer. Men det mesta och väsentligaste är gjort. När ni nu läser detta är ambulansen säkert redan på plats och uppfyller sitt ändamål.

**KAMPEN
GÅR VIDARE!!!
NICARAGUA
SKALL SEGRA!!!**

*Chilekommittén
i Norrköping*

ORGANISATIONER SOM DELTAGIT I PROJEKTET

NORRKÖPING: Chilekommittén, Salvador Allende Kommittén, El Salvadorkommittén, Den chilenska vänsterns samordning, VPK, Socialistiska partiet, Kommunistisk Ungdom, LO, Socialdemokraterna (SAP) ABF, KPML(r), Kvinnogruppen.

LINKÖPING: ABF, Chilekommittén, IFFI, Kommunistisk Ungdom, SAP:s internationella utskott, Salvador Allende-kommittén, Socialistiska partiet, Linköpings fredskommitté, Svensk-Kubanska föreningen, VPK.

MOTALA: Svensk-Nicaraguanska vänskapsförbundet.

Vi skall ändra lagen - kvinnor i Nicaragua

AMNLAE är Nicaraguas massorganisation för kvinnor. Namnet betyder Asociación de Mujeres Nicaragüenses "Luisa Amanda Espinoza", efter en av de första kvinnor som gick med i FSLN. Hon stupade, endast 22 år gammal, och blev en symbol för kvinnorna i Nicaragua. Vi fick en intervju med Nubia Aguirre på AMNLAE:s internationella kontor i Managua.

Kan du berätta lite om AMNLAE:s historia?

— AMNLAE föddes före revolutionen 1979 under namnet AMPRONAC (*Asociación de Mujeres ante la Problemática Nacional*). Kvinnornas deltagande före revolutionen var mycket stort. Men vi ska också komma ihåg att vår kamp började långt innan, redan när kvinnor kämpade sida vid sida med General Sandino på 30-talet för att köra ut de nordamerikanska soldater som ockuperade vårt land.

— 1977 levde vi i Nicaragua under ett stort förtryck. I september 1977 bildades AMPRONAC, inte för att kämpa för kvinnans upprättelse, utan för att störta Somoza-diktaturen, som var vårt största hinder för att få våra rättmätiga krav uppfyllda. AMPRONAC stödde FSLN i kampen mot Somoza, men man skaffade inte bara mat åt kamraterna och skötte om de sjuka, utan i slutet tog kvinnorna, jämte hela folket, till vapen för att störta Somoza.

— Vi säger därför att vi i striden har visat, att vi förtjänar en ställning i det nya samhälle vi håller på att bygga upp.

Vilka är era främsta mål?

— Vi arbetar för att integrera kvinnan i produktionen och i försvaret av fosterlandet. Vi vill höja nivån på utbildning i teknik, politik och ideologi för att kvinnorna ska kunna ta jobb som förr var traditionella mansjobb. Före revolutionen var kvinnan helt hänvisad till hemmet. Hennes roll var att vara god maka och mor. Hon har aldrig fått möjlighet till utbildning, så analfabetismen bland kvinnorna var nästan hundra procentig. De kvinnor som var tvungna att arbeta

sysslade med försäljning på marknaden och på gatan (vilket majoriteten fortfarande gör). De kunde aldrig skaffa sig ett yrke.

— Genom kvinnans deltagande i alfabetiseringskampanjen som gav oss stor erfarenhet, eftersom 60 procent av de deltagande var kvinnor, och i CEP-Kollektiv för Folklig Undervisning för vuxna, håller dessa förhållanden på att förändras. Före segern fanns inga daghem, men nu kan de arbetande kvinnorna lämna sina barn på daghem utan att betala. Att bygga daghem var ett initiativ från oss.

— Sedan revolutionen finns det en stark politisk vilja att förändra kvinnans situation. I augusti 1979 kom flera lagar som gynnade kvinnan. T.ex. så blev det förbjudet att i massmedia använda kvinnans kropp i reklam, vilket varit mycket vanligt förut. Man beslöt också om lika lön för lika arbete. Förut, när he-

— Man uppmärksammar också det arbete i hemmet som kvinnan gör, vilket förr ansågs som kvinnans eget arbete, inte ett arbete för hela familjen.

— Det finns fortfarande många kvinnodiskriminerande lagar kvar från Somoza-tiden, som man nu håller på att granska. Ett exempel är skilsmässolagen, som säger att mannen kan ställa kvinnan inför domstol, men kvinnan kan inte göra detsamma med mannen. Fortfarande existerar manschauvinismen i hög grad i Nicaragua; att ändra mentaliteten hos männen är något som tar lång tid. Vi säger att manschauvinismen beror på systemet för uppfostran och utbildning, och nu när detta håller på att förändras, väntar vi oss att den nya generationen ska bli friare.

Hur arbetar AMNLAE?

— Vi har en nationell styrelse och en styrelse i varje de-

situationen i Nicaragua är det, medan mannen kämpar mot fienden, kvinnan som måste höja produktionen, som måste gå till banken och leda kooperativet. Därför, för att höja hennes kunskande och ge henne större kapacitet, samarbetar AMNLAE med UNAG (småböndernas intresseorganisation).

— Vi samarbetar med de olika massorganisationerna, med kvarterskommittéerna (CDS), och med sjukvårds- och sociala myndigheter. Med Sjukvårdsministeriet samarbetar vi genom delegater. Tillsammans har vi utarbetat en plan för familjeplanering, sexualundervisning i skolan, information och kontroll av preventivmedel. I Nicaragua är det förbjudet med abort, men kvinnorna ställer inget krav på fri abort, för vårt folk är djupt religiöst. Därför förordar AMNLAE inte abort.

— Genom vårt samarbete med Sjukvårdsministeriet har förändringar skett inom sjuk-

Kooperativ för fd prostituerade. Foto: Ingegerd Hansson.

la familjen deltog i kaffe- och bomullsskörden betalades bara mannen. Nu får kvinnan samma lön som mannen.

— AMNLAE är också representerat i parlamentet, liksom andra massorganisationer. Efter fyra år av revolution fick vi igenom tre lagar som markerar förändring i kvinnans politiska ställning. En gäller relationen man-kvinna-barn och fastställer lika rättigheter till barnet för man och kvinna. Mannen hade förut all rätt till barnen. Nu är han också tvungen att ta ekonomisk ansvar för barn inom och utan äktenskapet.

partement. Basstrukturen är arbetskommittéer på fem kvinnor i kvarteren, på de förstatligade godsarna och i kooperativen. De organiserar kvinnorna och ska tillvarata deras intressen. Vi strävar efter att lära känna och arbeta med de problem som kvinnor i olika sociala sektorer har. Genom arbetskommittéerna får vi reda på vilka deras problem är.

— På landsbygden, i kooperativen, har vi stora svårigheter när det gäller att organisera kvinnorna. Kvinnorna har hittills aldrig tagit ansvar i kooperativen, men pga krigs-

vården som speciellt gynnar kvinnan; kvinnosjukhus och bättre utbildning för barnmorskor är ett par exempel.

— Nu har AMNLAE 70-80000 anslutna medlemmar. Men även många utan medlemskort är AMNLAE, för på det ena eller det andra sättet deltar de i revolutionen.

Hur är kvinnans deltagande i försvaret?

— Det är högt, både kvantitativt och kvalitativt. I Folkmilisen (MPS) är 42 procent kvinnor, och i den Sandinistiska Polisen 40 procent. I Managua är de som utför ►

den Revolutionära Vakhållningen 90 procent kvinnor. Natt efter natt vaktar de i kvarteren. AMNLAE har organiserat reservstyrkor, men annars arbetar de flesta kvinnorna i Sandinistarmén inom underrättelsetjänsten eller har tekniska uppgifter.

Vilket är det största problemet för kvinnorna i Nicaragua?

— Vårt största problem är detta icke deklarerade krig som USA för mot oss, med den ekonomiska blockaden och med den militära interventionen, som hindrar den utveckling som revolutionsprocessen kan ge kvinnorna.

Har AMNLAE hopp inför framtiden?

— Vårt folk är mycket plågat och utarmat av fienden USA:s stora styrka. USA anklagar oss för att vara ett hot mot deras nationella säkerhet, men hur ska vi kunna vara det med en befolkning som är 80 gånger mindre än USA:s. Men folket har kvar sitt hopp inför framtiden, hoppet om ett bättre liv. Hela folket försvarar denna revolution, den har sin säkerhet i folket, som har vapnen i sin hand. För folket försvarar sina intressen; det är bönderna som har fått sina ägarbevis genom jordreformen, som nu vid fronten försvarar sin jord.

— Vi sätter också stort hopp till de vänner vi har bland folken i världen, som visar oss mycken solidaritet. □

ANNA JOHANSSON
Centralamerika-
kommittén i Göteborg

Till skillnad från i Nicaragua så har vi inom motståndsrörelsen i El Salvador fortfarande en rad olika organisationer för kvinnorna, berättar Beatriz Montes från ASMUSA, Salvadoranska Kvinnors organisation, för Eva Bendz och Ingvar Enghardt från Ch.B. Beatriz har kommit till Sverige för att presentera några stödprojekt för svenska folket och rapportera om kvinnornas framsteg.

STÖD TILL
FEDERACION
DE MUJERES
SALVADOREÑAS
KAN SÄNDAS
VIA FDR
pg 320154 — 8

Kvinnor enas i

Eva: — Hur många kvinnoorganisationer har ni och vad heter de?

— Sammanlagt är det sju stycken: AMES, AMPES, CUMS, Kvinnoföreningen Lil Milagro och min egen ASMUSA är de största. Men nu har vi salvadoranska kvinnor beslutat att bilda en federation. Och vi har redan bildat en konstituerande kommitté för ändamålet, säger Beatriz.

Eva: — Varför finns alla de här organisationer i El Salvador?

— Saken är att var och en har kommit till under olika stadier av befrielsekampen och av olika skäl allt efter folkets lokala behov. Vi ska komma ihåg att FMLN bildades av fem olika befrielsefronten. En del är alltså äldre, andra är bredare men alla har de gemensamt att de erkänner FMLN/FDR. Och alla arbetar effektivt för att stödja kvinnornas utveckling och strävar efter att kvinnan skall delta i kampen i största utsträckning.

Ingvar: — När skall ni hålla er generalförsamling för federationen?

— Vi hade satt oss en minut på sex månader inom vilken den här federationen skulle bildas, när vi möttes i juli 1984. Detta var i exilen. Men det är inte så lätt att samla människor från hela landet i en krigssituation. Jag har varit utomlands i tre månader nu och vet inte hur långt man har hunnit.

Ingvar: — Finns ni både i de befriade och i de regleringskontrollerade områdena?

— Ja, fast inte öppet i områden där vi inte har kontroll, eller om det är en omstridd zon.

Ingvar: — Kan man inte arbeta under kyrkans beskydd?

— Inte direkt under kyrkan men det finns många kontakter mellan oss och kyrkan. Vårt folk är religiöst av tradition. Och flera präster arbetar i de befriade zonerna.

Eva — Finns det några skillnader mellan kvinnoorganisationerna ideologiskt eller när det gäller synen på kvinnan?

— Det finns, men vi tror att vi kommer att övervinna detta med tiden. Alla arbetar för att förändra kvinnans situation. Ni förstår att kvinnorna i El Salvador är lagligen förtryckta. Det är förbjudet för kvinnor att utföra vissa arbeten eller utöva vissa yrken som anses "hälsosfärliga". Kvinnor får till exempel inte arbeta i byggnation, reparation av hus, inte i gruvor, inte till havs, inte inom transport eller som polis inte ens som trafikvakt.

Ingvar: — Och väl inte heller som taxichaufför?

— Det är inte uttryckligen förbjudet, men för närvarande finns ingen enda kvinnlig förare. Hon skulle säkert bli våldtagen. Det tillåts inte i vår kultur att en kvinna kör bil.

— Men om vi nu analyserar lagarna så finner vi att de inte finns där för att skydda vår hälsa utan snarare för att hålla kvinnorna borta från arbetsmarknaden. För närvarande är det inte heller mot denna orättvisa vi kämpar för i främsta rummet, utan istället för vår nationella befrielse. När vi en gång blir fria skall vi ändra på lagarna som hindrar kvinnornas emancipation, såväl på det intellektuella som på det tekniska området. Tänk dig att enligt civilrätten så har man-

El Salvador

nen lov att tvinga hustrun att följa med vart hän han än flyttar. Att lagen talar om "trohet" i sammanhanget är ju bra, men det borde gälla även för männen. Lagen säger att mannen skall skydda hustrun, men att hon är skyldig honom lydnad.

– Men det räcker inte att ändra lagar. Ett viktigt element är att ändra på själva den kulturella strukturen, för kvinnans lott har alltid varit att underordna sig.

Ingvar: – *Hur ställer sig den revolutionära ledningen till era strävanden och krav?*

– Vi har alltid mött en positiv attityd ifrån dem. Men vi är inte nöjda, inte ännu! Och det kommer att dröja. Men kvinnorna är representerade på alla beslutsnivåer, inom folkarmén, inom massorganisationer, fackföreningar och folkmaktsorgan. Och detta att kvinnorna är med i det revolutionära arbetet har gjort att vi tillvunnit oss respekt från männen. Men vi måste gå vidare.

Ingvar: – *Har ni kanske en kvoterad på ansvarsposter, så som de progressiva kvinnorna här hos oss kräver?*

– Nej, inte så som fem män – fem kvinnor. Men kvinnor är starkt representerade procentuellt. Vi har politisk/militära organisationer där det i ledningen på sju personer ingår fyra kvinnor. I andra organ kan relationerna vara 3:1. Men även så är det ett stort framsteg. Till exempel så var kamrat Nidia Díaz en av tre i den delegation från FDR-FMLN som förhandlade med regeringssidan i "dialogen" vid senaste mötet i Ayagualo 15 oktober 84. Hon blev sedan tillfångatagen i strid den 30 april i år och hålls fängslad i Nationalpolisens högkvarter där hon vägras läkarvård. Hon har en kula kvar i lungan och ena benet knäckt av ett skott. Hon är en verkligt mänsklig ledare.

Eva: – *Med vad arbetar din grupp och till vilka vänder ni er främst?*

– Vi arbetar främst med alfabetisering, politisk orientering, hur man klarar bomber och sjukdomar, vaccinering.

– Vi i ASMUSA verkar bland arbetarna, yrkesmän, niska. Inte bara bland bönder. Men i de befriade områdena är det naturligtvis mest bland bönder. Lantkvinnorna är de mest efter-satta och de som behöver mest stöd. Och de vill verkligen förkovra sig. Det är som om man hade öppnat en port till något de varit utestängda från. Våra bondkvinnor är väldigt unga. De gifter sig tidigt och får en sex, sju barn, och det gör att de nästan helt blir bundna till hemmet. De arbetar hårt, men det är med tvätt, strykning, matlagning och tar hand om barnen. Dessutom måste hon arbeta med skörden. Naturligtvis! Hon blir praktiskt taget utestängd från kulturlivet.

– Sen är det inte bara man och hustru som måste arbeta utan även barnen. De kan inte skickas till skolan. De måste bidra till sin försörjning. Därför arbetar vi mycket bland barnen.

Eva: – *Hur bedrivs alfabetiseringen? Genom lärarfacket eller...?*

– Nej. Vi har speciell utbildning av alfabetisörer och brigader. De här kurserna leds av universitetsutbildade instruktörer.

Eva: – *Har ni något samarbete med andra organisationer, fackliga, militära?*

– Javisst. Sedan har också kvinnoorganisationerna hållit gemensamma konferenser i de kontrollerade områdena, där vi utbytte erfarenheter och berättade om framstegen i våra projekt.

Ingvar: – *Finns kvinnoorganisationerna också i exilen?*

– Inte organisationer men våra representanter. Och det är de som presenterar och propagerar för våra projekt inne i landet, för att få utländska organisationer att stödja vår kamp. Vi kan ju inte begära av er utlänningar att besöka oss i krigszonerna. Så varje organisation utser en representant att sköta utlandsförbindelserna. Denne tar sig ut ur landet med ansökningar och projektbeskrivningar. □

Vi lär barnen hur man skyddar sig mot bomber.

SKICKA BREV TILL PINOCHET

Vi träffade Owana Guerrero i juni strax innan hon skulle åka tillbaka till Chile. Owana hade besökt Kommissionen för de mänskliga rättigheterna i Gêneve och vittnat om mordet på sin make Manuel Guerrero och hans partikamrater José Manuel Parada och Santiago Mattino.

Owana berättade att de anhöriga bildat en kommission som arbetar för att få fram sanningen om vilka som utförde mordet och för att de skall straffas. Någon verklig rättvisa tror hon inte på men hoppas kunna avslöja det specialkommando inom karabinjärerna som utförde mordet och samtidigt stärka protesterna mot diktaturen. Indignationen i Chile över mordet var redan från början stor och bred.

Nu i augusti kan vi se att de fortsatta protesterna har gett resultat och bland annat haft till följd att juntamedlemmen Mendoza avgått och ett 20-tal karabinjärer avskedats. Owana har tillsammans med de andra två änkor, såsom mödrarna till de försvunna i Argentina, varje fredag demonstrerat utanför regeringspalatset. Under protestdagen den 9 augusti

greps Owana men släpptes samma dag.

Vi tar fasta på att Owana betonade hur viktigt det är att vi i utlandet genom brev, telegram och telefonsamtal stödjer oppositionen i Chile.

NICARAGUA KRÄVER AVMILITARISERING

Nicaragua har föreslagit de fyra nationerna i Contadora-gruppen att gränsen mellan Nicaragua och Costa Rica demilitariseras och övervakas av neutrala styrkor. Detta sedan två costarikanska gränsvakter dödades av okända den 31 maj.

Costa Ricas president Luis Monge svarade hänfullt att «Costa Rica demilitariseras redan 1948». Han nämnde inte att USA tränar en attackbataljon av civilgardister och att det finns bevis för att gränsvakten samarbetar med «contras».

SANDINISTER FÖRHANDLAR MED MISKITOS

Inne i Nicaragua har man börjat lösa upp ett komplicerat spänningsfält: Miskitoindianernas krav på viss autonomi. En delegation från regeringen träffade under en hel vecka en delegation av Misura-ledare, som

opererat som contras från Honduras. Denna fraktion av Misura leddes av Eduardo Pantin. Principförslagen från mötet skulle remitteras till såväl folkliga församlingar på Atlantkusten som till Nationalförsamlingen i Managua.

Inrikesminister Borge var självkritisk «Vi har inte visat tillräcklig kärlek och förståelse för er på Atlantkusten. Vi hade inga som helst antropologiska kunskaper».

En vecka efter mötet dödades Pantin. Troligen av rivalen Fagots utsända. Fagot befinner sig i USA.

FÖRSTA PROTESTDAGEN

Fredagen den 9 augusti blev den första nationella protestdagen i Chile i år efter att belägringstillståndet upphört i

juni. Det var den fackliga organisationen CNT och studentförbundet som kallade till en «kampdag för rätten att leva» med krav på respekt för de mänskliga rättigheterna och för ett slut på repressionen. Man krävde också att de skyldiga till mordet i mars på tre ledare från kommunistpartiet skall straffas. Protestdagen fick bred politisk uppslutning.

Under protesterna dödades tre personer och många skadades. I Santiago anhölls omkring 60 personer utanför juridiska fakulteten och vid katedralen. Även i Valparaíso, Concepción och Punta Arenas blev det sammanstötningar mellan polis och demonstranter. Sammanlagt arresterades omkring 200 personer under protestdagen.

Som ett stöd till protesterna blev det strömlöst i en stor del av landet under kvällen.

VÄGEN MOT LJUSET

I Vällingby pågår en utställning om Chile som är gjord på ett lite annorlunda sätt. Man har byggt upp några hus i naturlig storlek från en kåkstad, kombinerat med många foton och affischer. Utställningens namn "Vägen mot ljuset" symboliserar det chilenska folkets strävan för en bättre och ljusare framtid. Man vill visa hur i det dagliga arbetet för överlevnaden frön sås till förändringar och till hopp om ett rättvisare och mänskligare samhälle. Konstnären Omar Vergara har gjort affischerna och Ann-Sofie Lundberg har fotograferat. Västerorts kulturkommitté (tel. 87 92 90) arrangerar. Ta tunnelbanan till Vällingby, Trappan, Vällingbyplan 9. Utställningen pågår t o m den 26 september. Kanske något för lokalkommittéerna utanför Stockholm att visa?

VÄGEN MOT LJUSET

En utställning om folkets kamp
för överlevnad i Chile

Av: Anne-Sophie Lundberg och
Omar Vergara

SOLIDARITET HOTAD

Den 8 juli på morgonen tog sekreteraren på tryckeriet Gráfica Andes emot ett telefonsamtal: "Är det ni som trycker tidningen Solidaritet? Vi skall sätta en bomb hos er för att ni samarbetar med kyrkan". Den som hotade sade sig tillhöra Kommando Rolando Matus (fascistgrupp).

Senare samma dag ringdes en av cheferna för tryckeriet upp i sitt hem och fick mottaga samma hot.

Solidaridad är Vicaría de Solidaridad (katolska kyrkans solidaritetsorganisation) tidning. Den utkommer var fjortonde dag och är kritisk mot våldet och kränkningarna av de mänskliga rättigheterna i Chile.

14-ÅRIG DÖDAD

En 14-årig pojke dödades i Santiago i samband med protester mot regimen under helgen 3 och 4 augusti. Protesterna startade när man fick veta att 14 karabinjärer anklagades vara ansvariga för kidnappningarna och mordet på de tre kommunistledarna i mars.

LILIA SANTOS

Vi träffade Lilia Santos som var på genomresa i Sverige. Hon är en välkänd sångerska och knuten till den kulturella rörelsen och försvaret av de mänskliga rättigheterna i Chile. Lilia Santos har spelat in kassetter med musik av bla Violeta Parra och Pablo Neruda. Den som är intresserad av att köpa en kassett kan höra av sig till Chilekommittén.

KULTURHUSET JOSE MANUEL PARADA

Invånarna i arbetarstadsdelen La Legua i Santiago har bildat ett kulturhus till minne av José Manuel Parada. Idén är att skapa ett hus där poeter, musiker, fotografer, arbetslösa, barn och alla andra kan uttrycka och utveckla sig. José Manuel Parada är en av de tre kommunisterna som så brutalt mördades i mars.

RODOLFO SEGUEL

Den nationella fackliga organisationen CNT och dess ledning bekräftade att Rodolfo Seguel fortsätter som ordförande för organisationen. Det blev reaktionen på högsta domstolens beslut att godkänna avskedandet av Seguel från sitt arbete i El Teniente-gruvan. Därmed skulle han bli fräntagen sitt fackliga förtroendeuppdrag och rätten att delta i CNT.

Rodolfo Seguel anklagades för att ha uppmanat till strejk i El Teniente.

DARIO FRIGIVEN

I förra numret av Chilebulletinen berättade vi om Darío Zapata som tillsammans med fem fackligt aktiva män fängslats vid ett möte i San Antonio den 26 mars.

Darío hade nyligen kommit till Chile från Sverige och Södertälje där han bott sedan 1974.

De sex anklagades för att ha deltagit i förbjudet politiskt möte och efter knappt två veckor i San Antonio dömdes samtliga till inre exil och förvisades till norra Chile och byn Toconao. I byn kunde Darío klara sig någorlunda genom den hjälp som han fick från kyrkan.

Tre månader efter gripandet, dvs den 26 juni, frigavs Darío och återvände till sin hemstad San Antonio.

Inga-Lena Palmgren
Södertälje Chilekommitté

FOTOUTSTÄLLNING CHILE IDAG

De chilenska flyktingarna vid förläggningen Östra Nibble i Hallstahammar inbjöd under juli månad allmänheten till en utställning om Chile. Därefter har den också visats på Casa Latina i Västerås.

Fotografen Luis Garrido, som nyligen tvingats i exil och som bor i Hallstahammar, visade några av sina bilder från de folkliga protesterna och repressionen i Santiago 1984 och 1985. Det fanns bilder på de unga bröderna Vergara som mördades i mars och på pro-

testerna i samband med begravningen av Manuel Guerrero. Bilderna visade också hur polisen misshandlar och trakasserar folk öppet på gatorna. Utställningen gav samtidigt en historisk bild av Chile och Allende-regeringen och visade konsthantverk som gjorts av de politiska fångarna.

Ett annat fint initiativ från flyktingarna för att stärka solidariteten med det chilenska folket är den insamling som genomförts till en folkmatsal.

DE POLITISKA FÅNGARNA KRÄVER.

De politiska fångarnas landsorganisation i Chile har publicerat en kravlista "Pliego de los Presos Políticos" för vilken de väddar om världsininionens stöd.

Vi återger här huvudpunkterna:

1. Erkänn de politiska fångarna så som krävs i internationell rätt! Det vill säga: vår rätt till liv och hälsa, rätt till undervisning och kultur, rätt till lokaler avsedda för politiska fångar, rätt till regelbundna besök från anhöriga, rätt att vända sig till vilken som helst rättsinstans, rätt att bilda egen organisation, rätt att inte kastas i isoleringscell eller hotas, rätt att hålla kontakt med nationella och

internationella organisationer för försvaret av de mänskliga rättigheterna.

2. Erkännande av vår status som politiska fångar. Vi anser att den är politisk fånge som fängslats därför att han/hon har spritt åsikter som är motsatta den nuvarande chilenska regimens, som har deltagit i aktiviteter som syftat till att få en ändring till stånd, eller som fängslats därför att de är släkt med en dissident.

3. Rättigheter beträffande juridisk process. Vi skall ha rätt till en process i en oberoende domstol, rätt till fullständigt försvar från processens början och inte först sedan åtal har väckts; att lagliga överklagandetider respekteras; att lagen om straffets förvandling i tidsbestämd landsförvisning tillämpas.

4. Den anhållnes rättigheter. Det måste föreläggas en arresteringsorder från domare. Han/hon skall hållas i offentlig arrestlokal; ha rätt till läkarvård vid behov, genom en opartisk läkare, rätt till ersättning för liden skada. Vi kräver vår frihet!

SKUMMA AFFÄRER

Ett hemligt brev från chefen för Inter-American Defence Board i Washington, Robert L. Schweitzer till Generalkapten Augusto Pinochet daterat den 25 februari 1985 har läckt ut.

Där avslöjas att Chile kan vänta sig att "snarast erhålla den begärda militära utrustningen". Schweitzer är glad över att Pinochet "visat livligt intresse för ett ökat samarbete på det militära området" och över dennes "djupa reaktion för president Reagan's initiativ". (Stjärnornas krig.) Vidare föreslås att "de första militära chilenska enheterna överförs till El Salvador och Honduras redan i mars".

Pentagons cynism kan inte bli tydligare. Kongressen har beslutat att Pinochet inte skall få köpa vapen från USA på grund av brotten mot de mänskliga rättigheterna. Påsköaffärerna skymtar samt planerna att ersätta de argentinska instruktörerna i Centralamerika med Pinochets folk.

Andarnas hus

ISABEL ALLENDE, systerdotter till den mördade presidenten, är 43 år och lever nu i landsflykt i Venezuela. Hennes debutroman "La Casa de los espíritus", mycket skickligt översatt av Lena Melin, har ytterligare berikat den stora latinamerikanska berättartraditionen.

"Andarnas hus" (Norstedts 1984) skildrar en familjs öden under fyra generationer. Den är samtidigt en skildring av Chiles historia från början av seklet fram till mitten av 1970-talet och det brutala mordet på president Allende.

En mild, anarkistisk galenskap genomsyrar romanen och då framför allt dess kvinnor. De mest absurda händelser och djupa tragedier berättas med en enkel självklarhet i språket. Isabel Allendes lugna berättarkonst kontrasterar starkt mot de hårresande, dramatiska effekterna i romanen, som är många, och skapar en distans till den mansdominerande värld hon skildrar.

Isabel Allendes debutroman har blivit en stor framgång i de spanskspråkiga länderna och det är verkligen en släktkrönika av mindre vanligt slag, som ofta närmast påminner om García Márquez.

Ulla Frang

Illustrationer: Rolando Pérez.

99 (...) På grund av denna överdrivna kärlek ville Férula inte resa från Las Tres Marias, inte ens när de drabbades av myrornas landsplåga, som började med ett surrande ljud i beteshagarna, en mörk skugga som snabbt gled framåt och åt upp allt, majscolvarna, vetefälten, lusernen och solrosorna. Man hällde bensin över dem och tände på, men de kom tillbaka med nya krafter. Man smorde osläckt kalk på trädstammarna, men de klättrade upp ohejdat och sparade varken päron, äpplen eller apelsiner, de gick in i grönsakslandet och gjorde slut på melonerna, de tog sig in i mjölkammaren och mjölken blev sur och full med små lik, de kröp in i hönshusen och åt upp hönsen levande och lämnade bara lite fjädrar och några ynkliga ben efter sig. De gjorde vägar inne i huset, gick in längs rören, tog över skafferiet, all mat som lagades måste ätas genast, för om den fick stå några minuter på bordet kom de i procession och slukade den. Pedro Segundo García bekämpade dem med vatten och eld och grävde ner svampar indränkta med honung för att de skulle samlas lockade av det söta och man sen skulle kunna döda dem riskfritt, men ingenting hjälpte. Esteban Trueba for till byn och kom tillbaka lastad med insektsmedel av alla kända märken, som pulver, flytande och i tablettform, och spred ut så mycket överallt att det inte gick att äta grönsakerna därför att man fick magknip. Men myrorna fortsatte att komma och att föröka sig, fräckare och målmedvetnare för varje dag. Esteban for till byn igen och skickade ett telegram till huvudstaden. Tre dagar senare steg mister Brown av på stationen, en dvärglik gringo försedd med en mystisk väska, som Esteban presenterade som lantbruks-tekniker och expert på insektsdödande medel. Sen han hade förfriskat sig med en kanna vin med fruktbiter i, slog han upp sin väska på bordet. Han packade upp en hel arsenal av okända instrument och tog sen en myra och studerade den omsorgsfullt under ett mikroskop.

– Varför tittar ni så på den, mister, de är ju likadana allihop? sa Pedro Segundo García.

Gringon svarade inte. Innan han hade identifierat deras ras, livsstil, vanor, var bona fanns och till och med deras hemligaste avsikter, hade det hunnit gå en vecka och myrorna kröp upp i barnens sängar, de hade ätit upp livsmedelsförrådet för vintern och började sig på hästarna och korna. Då förklarade mister Brown att man måste röka dem med ett medel som han hade uppfunnit och som gjorde hannarna sterila, varpå de slutade upp att föröka sig, och sen skulle man spruta på dem med ett annat gift som framkallade en dödlig sjukdom hos honorna, och det skulle göra slut på problemet, försäkrade han.

– På hur lång tid då? frågade Esteban Trueba vars otålighet höll på att övergå i ursinne.

– En månad, sa mister Brown.

– Vid det laget har de ätit upp människorna också, mister, sa Pedro Segundo García. Om ni tillåter, patrón, ska jag kalla hit min far. I tre veckor nu har han sagt mig att han känner till ett medel mot ohyraran. Jag tror att det är gubbidéer, men vi förlorar ju ingenting på att försöka.

De kallade på den gamle Pedro García, som kom hasande så mörknad, hopkrympt och tandlös att Esteban blev förbluffad när han märkte hur tiden hade gått. Gubben hörde på med hatten i handen, såg ner i marken och tuggade luft med sina nakna gomar. Så bad han om en vit näsduk, som Férula hämtade ur Estebans skåp, och gick ut ur huset, tvärs över gården och rakt ner i köksträdgården, följd av alla husets invånare och av den utländske dvärgen som

log föraktfullt, de där barbarerna, oh God! Gubben satte sig mödosamt på huk och började samla ihop myror. När han hade en handfull stoppade han dem i näsduken, knöt ihop de fyra snibbarna och la knytet i sin hatt.

– Jag ska visa er vägen så att ni ger er av, myror, och så att ni tar med er de andra, sa han.

Gubben satt upp på en häst och gav sig iväg i skritt allt medan han mumlade goda råd och föreskrifter åt myrorna, lärda böner och trollformler. De såg honom försvinna i riktning mot egendomens gräns. Gringon satte sig på marken och skrattade som en vanvettig ända tills Pedro Segundo García ruska-de honom.

– Skratta åt er egen mormor ni, mister. Gubben är min far, varnade han honom.

I kvällen kom Pedro García tillbaka. Han steg sakta av hästen, sa till husbonden att han hade satt myrorna på landsvägen och gick hem till sitt hus. Han var trött. Nästa morgon märkte de att det inte fanns några myror i köket, inte i skafferiet heller, de sökte i ladan, i fähuset, i hönshusen, de gick ut i beteshagarna, gick ända ner till floden, såg efter överallt men hittade inte en endaste myra. Teknikern blev utom sig.

– Måste säga mig hur man gör detta! utropade han.

– Man talar till dem, mister. Säg åt dem att de ska ge sig av, att de är till besvär här, så förstår de, förklarade gamle Pedro García.

Clara var den enda som fann tillvägagångssättet naturligt. Férula tog fasta på saken som bevis för att de levde i en håla, i en omänsklig trakt där varken Guds lagar eller vetenskapens framsteg fungerade, och att de väl när som helst skulle börja flyga på kvastar, men Esteban Trueba tystade ner henne, han ville inte att hans hustru skulle få nya idéer i huvudet. De senaste dagarna hade Clara börjat med sina förryckta påhitt igen, att tala med spöken och att sitta i timtal och skriva i sina böcker där livet skulle skrivas ner. När hon miste intresset för skolan, systugan och feministmötena och återigen började säga att allt var mycket vackert, förstod de att hon var gravid på nytt.

– Det är ditt fel! skrek Férula åt sin bror.

– Det får jag hoppas, svarade han. 99

VÄLKOMMEN

som medlem!

Chilekommitténs kongress i slutet av april tog ett par beslut som vi vill berätta för dig om.

Nu har möjligheterna till medlemskap utökats.

Du som inte har tid eller ork, du som håller på med annat solidaritets- och politiskt arbete, men som ändå vill stödja *Chilekommittén* erbjuds nu medlemskap utan krav på att du skall vara aktiv i en lokalkommitté. Som medlem får du en prenumeration på *Chilebulletinen* och blir också inbjuden till årsmötet 1986.

Situationen i Chile kräver verkligen att *Chilekommittén* och solidaritetsarbetet hålls vid aktivt liv. Blir vi fler, blir vi starkare.

Visserligen kan vi inte vinna några segrar åt Chiles folk. Men att vi i den kamp som förs kan vara ett viktigt stöd det vet vi och det ger oss inspiration att fortsätta.

Därför, du som förstår vikten av solidaritetsarbete och kan avvara 150 kronor, skriv in dig som medlem i *Chilekommittén*. Du behöver inte tveka om det tjänar något till — det vet vi att det gör!

Från kongressen kan vi också berätta att vår penninginsamling i fortsättningen helt kommer att gå till konkreta projekt i Chile.

Det kan gälla stöd till fackliga organisationer, till de politiska fångarna och deras anhöriga, till föllomatsalarna eller till ungdoms- och kulturell verksamhet. De nya organisationer, partikonstellationer och partistrukturer som vuxit upp i Chile får också direkt eller indirekt stöd genom projekten. Det viktiga för oss är att pengarna kommer fram till dem som kämpar mot diktaturen i Chile.

Och vi har bara goda erfarenheter. Genom de konkreta projekten har vi knutit många värdefulla kontakter direkt med motståndskampen och fått bevis för att pengarna verkligen kommit fram och varit till nytta.

Det är nog intressant för dig att veta att insamlingen nu har passerat 2 miljoner 700 tusen kronor och vi får tacka alla dem som regelbundet skickar bidrag.

Som sagt, tveka inte. Välkommen som medlem i *Chilekommittén*!

Gör så här:

Sätt in 150 kronor på postgiro 887233—5
Skriv "medlem" på talongen

Kampen går vidare!
CHILEKOMMITTÉN

